

Nujen je globalni zakon

Deželni svet Furlanije - Julijske krajine je prejšnji teden izglasoval zakon, ki približe zani-
ma slovensko narodno skupnost v Italiji. Po-
membno je vsekakor, da se je dežela ponovno
ukvarjala z našim manjšinskim vprašanjem in
v tej zvezi sprejela tudi nekaj konkretnih ukre-
pov, čeprav je tudi tokrat prišla jasno do izraza
poglavitna hiba deželne ustanovne listine, to je
pomanjšanje natančnih zakonskih določil o res-
ničnih pristojnostih dežele za manjšinsko pro-
blematiko.

V deželnem zboru so razpravljali o zakon-
skem osnutku, ki predvideva posebne deželne
prispevke krajevnim ustanovam, to je pred-
vsem občinam in pokrajinam, na ozemlju kate-
rih živi »jezikovno mešano« prebivalstvo, za-
radi česar so njihovi izdatki večji. Omenjene
krajevne ustanove imajo namreč dvojezično u-
radovanje, kar pomeni, da so v finančnem po-
gledu na slabšem v primeri z enojezičnimi
ustanovami, glede na dejstvo, da je finančna
zakonodaja za vse enaka. Deželna uprava je za-
to povsem pravilno ravnala, ko je sklenila pri-
spegati k odpravi te diskriminacije, in sicer s
prevzemom vsaj dela izdatkov v lastno breme.

Po novem zakonu bodo zainteresirane kra-
jevne ustanove lahko zaprosile deželno upravo
za prispevek, ki naj poravnava 75 odstotkov let-
nih izdatkov za prevajanje, tiskanje lepakov,
obvestil in vsega, kar je v zvezi s potrebami slo-
venskega dela prebivalstva. V ta namen pred-
videva zakon skupno 120 milijonov lir za dobo
štirih let, kar pomeni, da je letno na razpolago
30 milijonov lir za vse zainteresirane ustanove v
deželi. Ne vemo sicer, po kakšnih merilih je bil
ta znesek določen, vendar je že na prvi pogled
razvidno, da je preskromen, če hočemo govo-
roti o neki avtentični, nepotvorjeni dvojezično-
sti v okviru dežele Furlanije - Julijske kraji-
ne, oziroma tistih njenih področij, kje živi tu-
ti slovensko ljudstvo.

Imamo vtis, da je dežela z novim zakonom
dejansko hotela nekaj ukreniti v korist sloven-
ske manjšine, a da je pri tem ponovno postala
ujetnik svoje lastne in državne zakonodajne ne-
jasnosti, zaradi česar tudi njen najnovejši u-
krep ima zadah po nekakšnem paternalizmu.
To pa ni najboljša pot, po kateri bi mogli pra-
vično reševati manjšinska vprašanja.

Kakšen nauk nam vse to daje? Mislimo, da
postaja vedno bolj aktualna in neodločljiva pred-
vsem enotna zahteva Slovencev v Italiji po glo-
balnem zaščitnem zakonu, oziroma po vrsti
različnih zakonov, ki pa morajo imeti enoten
vsebinski okvir. Če bi takšna zakonska ureditev
že obstajala, bi med drugim bilo natančno dolo-
čeno ozemlje z »jezikovno mešanim« prebiva-
lsvom, bi bile navedene pravice slovenskega pre-
bivalstva, in tudi dolžnosti krajevnih ustanov,
kar bi zelo olajšala delo deželne uprave in jo
obvarovalo pred kritikami.

D. L.

Andreotti bo ostal do maja?

Tako v krščansko-demokratski kot v socia-
listični stranki se kažejo težnje po obnovitvi
sredinsko-leve koalicije, ki naj bi zamenjala —
morda po kakšni prehodni vladi, katero bi so-
cialisti zaenkrat podpirali samo »od zunaj« —
sedanjo Andreottijevo »sredinsko« vlado. O
tem se zdaj vodijo živahne polemike tudi v no-
tranjosti obeh strank med levimi in desnimi ter

V tej številki prinašamo na posebnih
stranah posebno prilogo

O DAVČNI REFORMI IN DAVKU I V A
kjer je prvič v slovenščini v zgoščeni in
pregledni obliki objavljeno vse bistveno,
kar mora vsak davkoplačevavec v last-
nem interesu vedeti o prijavljanju tega
novega davka.

umerjenimi strujami, kajti nekateri socialisti
se le težko trgajo od ideološke povezave s komu-
nisti, med krščanskimi demokrati pa je tudi
še precej takšnih, ki se boje, da bi socialisti
hoteli odpreti vrata tudi komunistom in jih
pritegniti v vlado; v njih vidijo nekakega »tro-
janskega konja« komunistov.

Vse kaže, da bo odločitev padla na vsedr-
žavnem kongresu krščansko-demokratske stran-
ke v mesecu maju, kjer hočejo to vprašanje
temeljito prediskutirati, do tedaj pa naj bi osta-

la na oblasti Andreottijeva vlada, ki je zadnje
dni srečno objadrala še eno čer, namreč glaso-
vanje o letošnjem državnem proračunu v pos-
lanski zbornici in senatu. Zdaj je vlada moč-
no zaposlena s sindikalnimi zadevami v zvezi s
stavkami raznih delavskih kategorij, ki pou-
darjajo s tem svoje zahteve pri sklepanju novih
delovnih pogodb, Stavke spet grozijo še bolj raz-
majati italijansko gospodarstvo in zmanjšati
možnosti za zaposlovanje mlade delovne sile

—o—

SIROTKOVIČEVI POGOVORI V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Podpredsednik jugoslovanske vlade Sirotko-
vič se je mudil zadnji čas na daljšem uradnem
obisku v Združenih državah, kjer je imel po-
govore z gospodarskimi krogi za sodelovanje
ameriškega kapitala pri jugoslovanskem gospo-
darskem razvoju, predvsem v obliki skupnih
investicij po določenem ključu. Bajce je imel
precejšen uspeh. Imel pa je tudi politične po-
govore z zunanjim ministrom Rogersom.

Sirotkovičev obisk v Združenih državah v
času, ko se zdi, da prihaja do novega zblizanja
med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo, je vzbudi-
l precejšnjo pozornost v jugoslovanski, pa
tudi v tuji javnosti, ker je potrdil, da želi Ju-
goslavija ohraniti neodvisnost svoje zunanje po-
litike in gospodarstva.

Zakaj se večajo vojaški izdatki

Mnogi ljudje se sprašujejo, zakaj so voja-
ški izdatki Združenih držav in Sovjetske zve-
ze tudi po podpisu moskovskega sporazuma
o omejitvi strateškega orožja in po ameri-
ški razbremenitvi v Južnem Vietnamu ter
sovjetski razbremenitvi v Severnem Vietnamu
še narastli, namesto da bi se zmanjšali.
Vzroki za to so naslednji:

Sporazum, ki so ga lani podpisali v Mo-
skvi o omejitvi izdelovanja orožja za mno-
žično ubijanje, določa le količinsko in ne ka-
kovostno omejitev števila raketnih in proti-
raketnih ramp. Pogodba določa, da ima lah-
ko vsaka od obeh velesil po 200 protiraket-
nih ramp. Polovica teh je lahko razmeščena
okrog prestolnice, polovica pa okrog postoj-
ank za izstreljevanje medcelinskih raket. So-
vjetska zveza si je že zgradila protiraketne
rampe okrog Moskve, toda še ne razpolaga
z omrežjem protiraketnih ramp drugod. Na-
sprotno pa so Združene države zgradile om-
režje protiraketnih ramp okrog postojank
za izstreljevanje medcelinskih raket v Sever-
ni Dakoti, ne razpolagajo pa z omrežjem pro-
tiraketnih ramp okrog Washingtona.

Obe velesili trošita zdaj denar za postavi-
tev protiraketnih ramp in sicer Združene dr-

žave okrog Washingtona, Sovjetska zveza pa
okrog postojank za izstreljevanje medcelin-
skih napadalnih raket.

Kar zadeva napadalne rakete, določa po-
godba točno število njihovih ramp. Združene
države imajo lahko 1054, Sovjetska zveza pa
1618 raketnih ramp. Ameriške rampe so že
postavljene, medtem ko je del sovjetskih še
v gradnji. Združene države že dalj časa ne
gradijo več raketnih ramp na kopnem. Nji-
hove rampe teoretično zadostujejo za sedem-
kratno uničenje vseh ljudi na svetu, medtem
ko je število sovjetskih ramp zadostno za
10-kratno uničenje slehernega človeškega
bitja. Američani so zdaj preusmerili svojo
napadalno strategijo na atomske podmornice,
katerih imajo 41, Sovjeti pa 25. Pogodba
pa določa, da lahko obe velesili dogradita
podmornice, ki jih imata zdaj v gradnji. Zato
so Sovjeti zelo pospešili gradnjo atomskih
podmornic.

Obe velesili sta povečali svoje izdatke za
gradnjo napadalnega strateškega orožja pred-
vsem zaradi količinskega in ne zaradi kako-
vostnega značaja moskovskega sporazuma.
Vohunski sateliti so omogočili sklenitev spo-
(nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

NEDELJA, 25. februarja, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša, 9.45 Ludwig van Beethoven: Kvartet za godala št. 1, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder: »Pastirji severnih jelenov«, Zadnji del: »Povratek«, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nezapadne melodije, 13.30 Kdo, kdaj, zakaj..., 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 »Vlaka za Srbijo«, Drama, napisal Vlado Vukmanovič, prevedla Majda Skrbinšek, 15.45 Ansambel »Tse Ventures«, 17.00 Šport in glasba, 18.00 Popoldanski koncert, 18.40 Glasbeni cocktail, 19.25 Kratka zgodovina italijanske popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovanske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, 22.35 Zabavna glasba.

PONEDELJEK, 26. februarja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Na letališču«, 12.00 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke, 13.30 Glasba po željah, 14.40 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, književnost in prireditve, 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev), 18.50 Violinski koncerti, 19.30 Odvetnik za vsakogar, 19.40 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Sopranistka Ileana Bratuž - Kacjan, mezzosopranistka Eva Novšak - Houška, pianist Pavel Šivic: Lajovčevi dueti - Dokumenti o raziskovanju slovenskih narečij na Goriškem - Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Zabavna glasba.

TOREK, 27. februarja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, 12.50 Trobentač Herb Alpert ter pozavnist Dino Piana, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba, 18.15 Umetnost, 18.30 Komorni koncert, Pianist Géza Anda, 18.55 Glasbena beležnica, 19.10 Vrnitev pod Kras - črtice in novele Stanka Vučka »Romarja«, 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba, 20.00 Šport, 20.35 Giuseppe Verdi: »Ples v maskah«, opera, V odmoru (21.25) »Pogled za Lulise«, 22.55 Zabavna glasba.

SREDA, 28. februarja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Veselo zarajajmo«, 12.00 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev), 18.50 Violinist Žarko Hrvatič, pri klavirju Neva Merlak-Corradò, 19.10 Higiena in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, V odmoru (21.10) Za vašo knjižno polico, 21.55 Klavirski duo Ferrante-Teicher, 22.05 Zabavna glasba.

ČETRTEK, 1. marca, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Sopranistka Ileana Bratuž-Kacjan, mezzosopranistka Eva Novšak-Houška, pianist Pavel Šivic: Lajovčevi dueti - Dokumenti o raziskovanju slovenskih narečij na Goriškem - Slovenski ansambli in zbori, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Nove plošče resne glasbe, 19.10 Kristusov lik »Evangeliji«, (Domenico Grasso), 19.25 Za najmlajše: Pisani balončki (Krasulja Simoniti), 20.00 Šport, 20.35 »Najmočnejši«, Komedijska, napisal Giuseppe Giacosa, prevedla Jadviga Komac, Izvedba: Radijski oder, Režija: Jože Peterlin, 22.20 Zabavna glasba.

PETEK, 2. marca, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev), 18.50 Sodobni slovenski skladatelji, Uroš Krek: Concertino za pikolo in orkester, 19.10 Lik iz naše preteklosti »Ivo Česnik« (Martin Jevnikar), 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Delo in gospodarstvo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert, 21.50 V plesnem koraku, 22.05 Zabavna glasba.

SOBOTA, 3. marca, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Poslušajmo spet, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.15 Umetnost, 18.30 Koncertisti naše dežele, Baritonist Claudio Strudthoff, 18.45 Poker orkestror, 19.10 Po družtvih in krožkih: Prosvetno društvo »Sovodnje« iz Sovodenj ob Soči, 19.25 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 Iz življenja naših skladateljev: »Anton Foerster«, Igra, napisal Miroslav Košuta, Izvedba: RO, Režija: Jože Peterlin, 21.30 Vaše popevke, 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Zakaj se večajo vojaški izdatki

(Nadaljevanje s 1. strani)

razuma, ker so zagotovili, da sta se velesili pogajali z odkritimi kartami. Vendar pa je treba upoštevati, da je z vohunskimi sateliti sicer možno fotografirati cenike na odprtih živilskih trgih v Kijevu, ni pa mogoče odkriti, koliko atomskih konic ima kaka raketa. Prav to pa je sprožilo tekmo med Američani in Sovjeti za izpopolnitev kopenskih in pomorskih raket z atomskimi konicami. Združene države nameravajo opremiti svoje nove podmornice tipa »Trident« z raketami ULMS, ki imajo daljši dolet kakor rakete POLARIS in tudi več atomskih konic.

V načrtu so zdaj nova pogajanja med Sovjeti in Američani, da bi po možnosti zavrli tekmovanje v kakovostnem izpopolnjevanju raket, vendar pa bodo ta pogajanja zelo težka, ker dejanskega stanja ne bo mogoče nadzirati z vohunskimi sateliti.

K povečanju vojaških izdatkov velesil pa je prispevalo tudi naslednje dejstvo: Združene države so morale dozdej dobavljati veliko vojaškega materiala Južnemu Vietnamu, Sovjetska zveza pa Severnemu Vietnamu. Te dobave pa so šle na škodo gradenj novih letalonosilk in najsodobnejših velebombni-

Na Severnem Irskem se dan za dnem vrstijo atentati in spopadi med angleškimi vojaki in pripadniki IRE ter med katoliškimi Irski ter protestantskimi Angleži ter Škoti, kar povzroča mnogo smrtnih žrtev. Britanska vlada ostaja cinično brezbrizna v upanju, da bodo Irski prej omagali in odnehali od svojih zahtev po enakopravnosti in po združitvi z matično Irsko.

Mihec in Jakec se menita o telefonih

— Poslušaj Mihec! Uni bot sva se menla od mikrofонов. Kej rečeš, če be se danes kej pomenla pej od telefonov?

— Ne, Jakec, tu pej ne! Tu se mi zdi nevarno. Zatu ke tudi pr telefonah more jemet svoje prste vmes kašna mafja. Kej nisi brou, kaku gre naprej — al prouzaprou nazaj — tista preiskava od telefonov?

— Ma kej se ti ne zdi, de je tisto prsluškanja govorjenja po telefoni ana grda reč, ana protiustavna reč, ana reč, ke krše pravico držaulanov, de be se med sabo menli, kar čejo. Je glih taku, koker če bi odpirali pisma. Zatu ke tudi po telefoni se lahko ledje menejo vse sorte, denmo reč od lebezni. Jn kadar se dva mlada monesta od lebezni, so lahko vmes tudi take reči, ke ne be blo prou, de jeh kašen slišje.

— E, dragi moj, danes marsikej ni prou. Jn kej misleš, de bojo kej najdlji od teh telefonov? Sej se je že prvi moment vidlo, de morejo bet od zad velike zverine. Kaku bo aden znou, kateri drat pelje h temi ali unmi, kam je treba vikent tiste aparature, de boš lahko poslušau govorjenje glih tiste peršone? Jn koga lahko interesira govorjenje kašnega uredništva, kašnega politika jn taku naprej? Samo spet kašnega politika, ke je lah-

kov, Ameriški in sovjetski vojaški krogi pa zdaj pritiskajo na svoji vladi, da bi se lotili teh novih gradenj. Sovjeti so že pripravili gradnjo prve atomske letalonosilke.

Iz vsega tega je razvidno, da se bodo vojaški proračuni Združenih držav in Sovjetske zveze še večali, dokler ne bosta sklenili velesili popolnejšega in podrobnejšega sporazuma.

EVHARISTIČNI KONGRES

Te dni se je začel v avstralskem glavnem mestu Melbournu 40. svetovni evharistični kongres. Trajal bo do 25. februarja.

Priprave za kongres so trajale po vsej Avstraliji celo leto. Prirediteljem ni šlo za kak triufalizem zunanje cerkvene organizacije, ampak za tesno povezanost kristjana in Kristusa v evharistiji tudi v vsakdanjem življenju.

Zato so tudi izbrali za geslo kongresa »Ljubite se med seboj, kakor sem vas jaz ljubil!« Poleg tega Kristusovega naročila so prireditelji povabili k sodelovanju na kongresu vse verske skupnosti avstralskega kontinenta.

Tudi slovenski naseljenci, za katere skrbita patra Bazilij Valentin in Stanko Zemljak, so že imeli svoje posebne kongresne sestanke.

Delavci železarne v Zenici (Bosna) baje zahtevajo odpravo zakona, ki dovoljuje delavske stavke oziroma pravico do »prekinitev dela« v Jugoslaviji. To zahtevo so naglašali vsi govorniki te dni na delavskem shodu v železarni, ki zaposluje blizu 25.000 delavcev.

ko tajnik kašne stranke al tudi minister. Tebi al meni prou gvišno ni mari, kej se med sabo menejo kašni politiki.

— Se zna, de ne. Jn tiste aparature tudi koštajo. Jn tisti, ke je organizirau to prsluškanje, je prou gvišno ana velika glava. Jn če je velika glava, ne bojo najdlji neč. Kej nisi zamerkau, kaku so ustauli tistga pretorja u Rimi? Narprej se je denu jeskat zares — morbet zatu, ke se ni mislu, da so od zad velike glave. Jn je tudi najdu ven nekšna jemen. Ma kar naenkrat so mu, od zgorej, dali druge opravke jn mu naročili, naj tiste telefone pesti pr miri, zatu ke je drugo bol važno. Čez an cajt je pej vselih spet začnu jeskat, ma pole je spet vse utihenlo.

— Jn tudi bo. Sej zatu sm ti reku, de je bulše nanka govort. Ke ano je parlament jn senat jn vlada jn nedeljske govorance, drugo je pej ta prava vlada, tista, ke res regira. Jn tisto pej nobeden ne zna, kadu je. Lahko je u vladi, lahko je tudi izven nje, ma prou gvišno komandira policijo, sodnike, preiskave jn procese. Sej si vidu unkrat, ke je biu u Trsti tisti proces pruti Fredi. Tam so pozdraulati po fašistično, krčali »Zig-hajl« jn okuli je blo pouhno sodnikov jn tožilcov jn policije jn nobeden ni neč vidu. Jn znaš koga so zapodili z dvorane? Casnikarje.

— Jemaš res prou, de je bulše neč govort. Jest se bojim, de ne be jemela še midva kašneh sitnosti zastran teh pomenkov?

— Ja, neč se ne more vedet...

Prejeli smo

Laž, ki zahteva odgovor

Po možnosti se izogibamo polemikam z uredništvu drugih listov, zlasti slovenskih, ker menimo, da ima vsak list popolno pravico, da svobodno izrazi svoje mnenje in sodbo o kakršnekoli dejanju ali pojavu. Te pravice si ne damo odvzeti mi in jo zato spoštujemo pri drugih, saj gre tu za eno največjih in najvažnejših demokratičnih svoboščin, za svobodo tiska, ki je temelj vse druge svobode. Vendar pa ne moremo in ne smemo molčati, kadar kakšen list zapiše očitno laž. In to je storilo uredništvo »Katoliškega glasa« v svoji letošnji peti številki, na drugi strani, v svojem komentarju pod dopisom z naslovom »Zanimanje za "Katoliški glas" na Švedskem«, ko je zapisalo: »Torej nismo "Zdihujmo", kot meni neki slovenski pisatelj, temveč smo povedali resnico tudi o Stalinu, ko je bil ta še idol številnih slovenskih krščanskih socialistov.«

Uredništvo »Katoliškega glasa« zavestno laže, ko trdi kaj takšnega, in s tem sramoti in ponižuje pridevnik »katoliški« v naslovu lista. Kdaj je bil Stalin »idol številnih slovenskih krščanskih socialistov«? Kako so sodili slovenski krščanski socialisti o Stalinu in njegovih delih, pričajo letniki predvojnega »Dejanja« poleg raznih drugih listov in publikacij; to pričajo dejanja in dokumenti slovenskih krščanskih socialistov med vojno in njihova dejanja in spisi po vojni. Krščanski socialisti so vedno obsojali vsakršen politični in ideološki totalitarizem, vsakršne politične procese, še posebno stalinistične, vsakršen kult osebnosti in se vedno zavzemali v vsem političnem in javnem življenju za pluralizem, za personalizem in za demokratične ter humane metode. Če pa »Katoliški glas« meni, da pozna »številne krščanske socialiste«, ki so častili Stalina kot svoj idol, naj pride z imeni na dan. Prepričani smo, da bo, kot navadno, najprej navedel Edvarda Kocbeka. To je že stara muzika »Katoliškega glasa« in plošča je že tako hudo izrabljena, da kar hrešči.

Vsak količkaj inteligenten človek na Slovenskem, tudi tu v zamejstvu, ve, kaj uredništvo tako zameri Kocbeku in drugim krščanskim socialistom: da se pred vojno niso odločili za podpiranje kratkovidne in neljudske politike takratne Koroškeve JRZ (Jugoslovenske radikalne zajednice), ki je bila vedno pripravljena sodelovati v vsakršni, tudi najbolj diktatorski beograjski vladi za mrvice, ki so padale s čaršijskih miz, tako da je postal Slovenec na splošno Srbom, Hrvatom, pa tudi drugim narodom sinonim za komformista, neznačajneža in plašljivca, za r... po domače povedano; taka politika je pripeljala do tega, da Slovencem ni bila priznana avtonomija, ko so jo Hrvati dobili; da se zaradi same vneme po kolaboraterstvu z beograjskimi režimi nikoli ni mogla odločiti za kakršnekoli dejanski in moški nastop proti gospodarskemu izkoriščanju Slovenije (proti čemur pa je pisal v »Dejanju« dr. Andrej Gosar in izdal o tem tudi brošuro v založbi »Dejanja«) in za slovenske politične pravice. In taka politika »slovenske« JRZ je privedla velik del slovenskih delavcev v polfašistični JUGORAS in končno do kolaborantstva z okupatorjem, ki je bilo samo logično

nadaljevanje vsega prejšnjega kolaborantstva z nedemokratičnimi režimi v Jugoslaviji.

V tem je bilo tisto vztrajanje na »izbrani liniji«, s kakršnim se hvali tudi »Katoliški glas«. Njegovo uredništvo peče najbolj to, da se krščanski socialisti niso niti pred vojno niti med njo umazali s takim kolaborantstvom, ampak so se že pred vojno odločili za OPOZICIJO proti beograjskim diktaturam in poldiktaturam, za SLOVENSKO linijo in za SOCIALNI NAPREDEK. Za to so bili takrat, ko je (bivša SLS) slovenska JRZ gradila svojo politiko na ljubljanskih denarnih zavodih in na vaških krčmarjih, mesarjih in veleposestnikih in ko je bil njen glavni svetovalec za gospodarske in socialne zadeve znani ljubljanski kapitalist. In za SLOVENSKO in SOCIALNO linijo, proti komformizmu, kolaborantstvu, politični nemoralni in strahopetnosti ter kratkovidnosti so se odločili slovenski krščanski socialisti tudi med vojno. Takrat sta obstajali samo dve alternativni: ali kolaborantstvo ali odpor v Osvobodilni fronti. Tretje alternative ni bilo, in če je ni bilo, je bila kriva prav tista »linija O.R.«, katere se še danes »Katoliški glas« tako zvesto drži. Kdo drugi, če ne Korošček politični tabor, ki je predstavljal večino, naj bi bil pripravil Slovence na tisto, kar je bilo pričakovati, na odpor, na boj, na žilavo vztrajanje pod vsemi udarci okupatorja in na ustvarjanje lepše, svobodnejše slovenske prihodnosti? Zakaj se ni odločil za odpor? Toda Korošček tabor je bil za to popolnoma nesposoben, gluha za vse probleme, vedno je capljala daleč za časom in problemi, brez Korošča še bolj kot prej. In tako je tudi danes, kar se res zvesto odraža v »Katoliškem glasu«, ko objavlja med drugim programe arterioskleroznega »Narodnega odbora«, peščice bivših politikantov iz vrst JRZ

in liberalcev, ki so pred vojno zanikali slovensko narodno individualnost in se hoteli odreči slovenskemu jeziku (treba je pogledati samo v takratno »Jutro«). In tak »duh« je čutili tudi v opazki, na katere danes odgovarjamo.

Ne zanikamo, da so prešli nekateri, morda tudi »številni« krščanski socialisti v drug idejni tabor, ker moč in oblast predstavljata velikanski mik in skušnjava. Morda so šli tja tudi zato, ker so menjali prepričanje. Toda s tem so se pač odrekli krščanskemu socializmu in družbi svojih dotodanjih prijateljev in sodelavcev, ki jim niso mogli ničesar nuditi. To pa se je dogajalo tudi na tisti strani, h kateri se prišteva »Katoliški glas«, dogajalo se je takorekoč v vsaki duhovni in fizični slovenski družini, toda kot skupina so si ohranili krščanski socialisti idejno neodvisnost do danes.

Pritajeni bes »Katoliškega glasa« je bes tistih, ki jih boli, da se krščanski socialisti niso dali potegniti od JRZ-jevske »večine« v blato kolaboracionizma, kapitulantstva, idejne zmede, politične nesposobnosti in korupcije, kar je nujno pripeljalo v polom, in da niti danes nočejo z njimi v nazadnjaški tabor, ki je popolnoma gluha za realne slovenske probleme in se vsak dan manjša, a še vedno sanja o »močnih« metodah, s kakršnimi je udrihal svoj čas po Kocbeku zaradi njegovega članka o fašizmu v Spaniji in kakršne je uporabljal, ko je spravljala Slovence v roke Gestapa in v KZ Dachau. Pri tem se seveda popolnoma jasno zavedamo, da sta katolištvo in ta tabor dve popolnoma različni stvari in sta vedno bili. In zato se nam tudi zdi, da bi bil že končno čas, da »Katoliški glas« opusti pridevnik katoliški v svojem naslovu, kar bo v prid tako katolištvu kot resnici, »Glas« pa ne bo s tem nič izgubil, ker ne more izgubiti, česar nima. Jasno je namreč, da nima v sebi krščanskega duha, ki zahteva, da človek ne laže in ne dela drugim krivice.

Krščanski socialist

Odgovor »Zalivu«

Uredništvo »Zaliva« je čutilo potrebo, da se je v zadnji številki obregnilo ob »Novi list« zaradi našega članka »Nevarni precedens«, v katerem smo ožigosali brezobzirno osebno polemiko v zvezi z imenovanjem novega ravnatelja Radia Trst A.

»Zaliv« je naslovil svoj odgovor: »Novi list tokrat slepomiši«. Toda Novi list ni slepomišil, ampak je jasno povedal, kaj je tisto, na kar ne moremo pristati: na nelepe metode v boju za kariere, na to, da se iz teh osebnih ambicij napravlja politična afera, ki še bolj razbija enotnost demokratičnih Slovencev, in da se skuša izvajati pritisk preko tiska in italijanskih strank leveice in skrajne leveice. Najbolj pa obsojamo to, da se skuša vzeti v takem boju za kariere čast in ugled enemu konkurentov in se ga tako stre kot človeka — ravno zdaj, čeprav prej dvajset let ni imel nihče nič proti njemu. Take metode so vedno veljale za grde in naj veljajo tudi v bodoče. Jasno pa je, da nimamo ničesar proti nobenemu človeku, ki se je potegoval za ravnateljsko mesto na radiu, za nas so vsi usposobljeni za tako funkcijo.

Torej: nastopili smo proti metodam in ne proti ljudem, zato je odveč »Zalivovo« dokazovanje, da je eden bodisi strokovno bodisi moralno ali po rojstvu na določenem ozemlju bolj sposoben kot drugi. Tudi če bi navedel še mnogo več razlogov

za tako svojo tezo, nas ne bo mogel nikoli prepričati, da je pravilna ali da ni smešna.

Uredništvo

SOVJETSKI NEMCI SE IZSELJUJEJO V ZAHODNO NEMČIJO

V zadnjih tednih se je zelo povečalo število sovjetskih državljanov nemške narodnosti, ki se bodo lahko izselili v Zahodno Nemčijo. Tako je na primer leta 1970 samo 340 oseb dobilo dovoljenje za izselitev, do konca tega leta pa bo takih primerov že nekaj tisoč. Po končani drugi svetovni vojni so mnoge nemške družine ostale razdeljene, in sicer tako, da so se deloma znašle na zahodnonemškem, deloma pa na sovjetskem ozemlju. Zato je ob svojem zadnjem obisku v Moskvi zunanji minister ZR Nemčije Walter Scheel izročil sovjetski vladi listino s seznamom najbolj perečih primerov, kar naj bi pripomoglo k čim hitrejši združitvi teh družin. Očitno popuščanje sovjetske vlade na tem področju je nedvomno v zvezi s postopno normalizacijo odnosov med obema državama v zadnjih letih.

Lep Prešernov praznik na Opčinah

V nedeljo popoldne je bila v Finžgarjevem domu na Opčinah prireditev na čast slovenskemu kulturnemu prazniku, dnevu smrti našega pesnika Prešerna. Prireditve se je odlikovala po izredno pristržnem in iskrenem vzdušju, ki ga je vzbudil takoj v začetku časnikar Saša Martelanc, ki je spregovoril o velikemu slovenskega pesništva in geniju slovenskega duha takò iz srca in življenjsko moderno, kot se to le malokdaj godi.

Rekel je med drugim: »Naš pesnik — voditelj je bil tako preprosto jasen. V kri nam je zapisal ljubezen do nas samih in spoštovanje do drugih. Zbudil nas je v zavest, da imamo kot vsi narodi — vso pravico do svobodnega življenja, pa tudi vzvišeno dolžnost bratskega sožitja z drugimi. To je bila prva slovenska lekcija o mednarodnem prijateljstvu, seveda pod pogojem, da je obojestransko. Kdor citira kitico »Živé naj vsi narodi«, mora navajati tudi njeno izhodišče z verzi »Prost, kot je bil očakov, naprej naj bo Slovencev dom«. Pravi svetovljan — in tak je bil naš pesnik — mora imeti najprej zelo jasne pojme o lastnem narodu. Internacionalizem brez te osnove je samomor ali pa izdajstvo.«

Burno ploskanje je pokazalo, da je spregovoril občinstvu iz srca.

K izrednemu vzdušju in uspehu proslave so pripomogli še Mladinska pevška skupi-

ANDREJ KOŠIČ RAZSTAVLJA V TRSTU

Dne 15. t.m. so v galeriji »Russo« na Korzu v Trstu odprli razstavo novejših akvarelov slikarja-ljubitelja iz Gorice Andreja Košiča. Košič se je rodil leta 1933 v Rupi, sedaj pa živi v Gorici in je javnosti znan tudi kot lastnik trgovine čevljev v Raštelu. Prihodnje leto bo poteklo že dvajset let, odkar je prvič razstavil svoja dela, in sicer na neki skupinski razstavi v Gorici, prvič pa je samostojno razstavljaval leta 1959, prav tako v Gorici. Iz seznama razstav, na katerih je bil prisoten, je razvidno, da je svoje slike doslej pokazal med drugim še v Trstu, Tržiču, Ronkah, Krmini, Portuguaru, Bazovici, Novi Gorici, Kopru, Ilirski Bistrici, Idriji, v Velenju in drugod.

Andrej Košič tudi na razstavi v Trstu ostaja zvest dosedanji poti. V svojih slikah ne išče modnih novosti in visokih dosežkov, marveč se nam v njih kaže kot občutljiv in iskren zaznavalec okolja, v katerem je doma, predvsem značilnih motivov z bližnjega Krasa in Goriških Brd; prevladujejo izseki iz narave v svojih neštetihi barvnih in razpoloženskih odtentih, kakor jih spoznavamo v različnih letnih časih, čemur zelo ustreza tudi slikarska tehnika, ki jo uporablja, to je akvarel. Lahko bi zapisali, da je Košič goriškimi ljudem dal tisto, kar je napravil na Tržaškem dr. Robert Hlavaty s svojimi neštetihi prikazi kraške pokrajine. Oba celo uporabljata isto slikarsko tehniko. Opaziti je dalje, da je Andrej Košič bolj suveren in slikarsko ter izrazno močnejši v upodabljanju čistih krajin, vsekakor bolj kot pri akvarelih, kjer se srečuje z nalogo naslikati vas oziroma skupino hiš. Ta motivika je tudi sicer v primerjavi z upodobitvami pokrajine na razstavi v Trstu maloštevilna.

Javnosti toplo priporočamo, da si razstavo ogleda, še posebej zato, ker nam v slikah prikazuje različice tistega sveta, ki mu današnji človek in moderna civilizacija vse prevečkrat prizadajata težke in morda nepopravljive rane. Odprta je do 28. t.m. po naslednjem urniku: dopoldne od 10.30 do 12.30, popoldne od 16. do 20. ure, ob nedeljah pa od 11. do 13. ure.

M. V.

na pod vodstvom pevovodje Staneta Maliča, openski cerkveni pevski zbor, ki ga tudi vodi Malič in ki redno nastopa tudi na kulturnih prireditvah, člani Radijskega odra z bralno predstavo odlomka iz Simičeve drame »Krst pri Savici« (brali so Ivana Placer, Miro Opelt, Franko Žerjal, Aleksij Pregarc in Marijan Bajc) in recitatorki Tanja Rebula in Anka Peterlin. Naj še pripomnimo, da je bila posebnost openske Prešernove proslave še ta, da je pevski zbor zapel tudi »Zdravljico«, ki jo je zložil Stane Malič sam.

ZANIMIVO PREDAVANJE V SLOVENSKEM KULTURNEM KLUBU

V soboto, 17. t.m., smo imeli zanimivo predavanje dr. Pavleta Fonde o temi: Družba in psihiatrija. Predavatelj nam je s treznim in s humanim pogledom na pereče probleme zdravljenja umobolnih govoril o novih prijemih, ki jih počasi vpeljuje tudi tržaška umobolnica. Poudaril je pomen družbe za duševnega bolnika, kajti psihiater iba dejansko malo možnosti, da nekoga ozdravi, če ta nima pogojev za psihično uravnovešenost, živi v slabih socialnih razmerah in ima zato občutek manjvrednosti. Nešteto je takih primerov, ko tudi biološko zdravljenje ne koristi zaradi globljih vzrokov, ki so bolniku načeli živčni sistem.

Marsičesa je torej kriva družba. Informacija ima svoj pomen, tako je rekel predavatelj. Zato je važno, da ta vprašanja poznamo, saj jih moramo še bolj poglobiti.

Prihodnjič, to je 24. februarja, vas vabimo na ogled filma. Začetek ob 19. uri.

Opozarjamo tudi na vprašalne pole, ki jih boste dobili ob vstopu v klub. Anketa naj nam bi pomagala pri sestavljanju programa.

Tanja R.

VEČER LJUBKE ŠORLIJEVE

V Društvu slovenskih izobražencev bo v ponedeljek, 26. t.m. ob 20. uri Večer Ljubke Šorlijeve ob njeni pesniški zbirki. Na povabilo društva se bo večera udeležila tudi pesnica.

O pesnici bo govoril univ. prof. Martin Jevnikar, člani Radijskega odra pa bodo recitali nekaj njenih pesmi.

KMETIJSKI TEČAJI NA TRŽAŠKEM

Prenovljena Zveza neposrednih obdelovalcev v Trstu je letos priredila vrsto enome-sečnih kmetijskih tečajev, ki so naleteli na zelo ugoden odmev med našimi ljudmi. Nedavno sta se končala tečaja v Repnu in Trebčah, kjer je inž. Košir predaval o boleznih in škodljivcih na cvetlicah in drugih rastlinah ter o protizajedavskih sredstvih. Uspešno se začeli še drugi gospodinjski tečaji, in nem, kjer poučuje ga. Marija Ozbič. Pravkar so se začele še drugi gospodinjski tečaji, in sicer v Cerovljah, ki ga vodi ga. Pavla Terčon; v Sosljanu, kjer poučuje ga. Vlasta Legiša; v Mavhinjah, kjer uči gdč. Marta Radetič, in v Trebčah, kjer predava ga. Irma Piščanc. Skoraj istočasno se je pričel tečaj o vinarstvu v Saležu, katerega vodi inž. Janko Košir. S takšnim delovanjem je Zveza neposrednih obdelovalcev postala najpomembnejša organizacija za poklicno izobraževanje kmečkega človeka na Tržaškem in prispeva obilen delež za napredek tukajšnjega kmetijstva.

J. K.

V nedeljo, 25. t.m. bodo gostovali v naši župnijski dvorani igravci Amaterskega gledališča iz Gorice z veseloigro v treh dejanjih

SREČNI DNEVI

Igra je zabavna in je dosegla na Goriškem in tudi že na Tržaškem lep uspeh. Barkovljane in tudi okoličane zato vabimo na veseli popoldan.

Začetek ob 17.15.

Mladinski klub prireja z ansambloma »TAIMS« in »GALEBI«, 25 febr. 1972 ob 17. uri v Finžgarjevem domu v slikah in veselih zvokih

SPREHOD PO OPČINAH IN OKOLICI

Sodelujejo:

Prodajalna igrač - papirnica ULGHERI - PAVAT Opčine — Uredništvo PAVLIHA - Ljubljana — Prodajalna jestvin - pekarna SOSIČ - REPINC - Opčine NE ZAMUDITE!!!

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 25. t.m., ob 17. uri v Prosvetnem domu na Opčinah

VOJMIL RABADAN

»KADAR SE ŽENSKI JEZIK NE SUČE«

Skrčenje avtobusnih prog v Bregu

Avtobusno podjetje SAP je s 1. februarjem občutno skrčilo število svojih rednih prog v nekatere kraje v Bregu. Med temi so najbolj prizadete vasi Močkovlje, Prebeneg in Ricmanje, katerih zveze z mestom so zaradi tega zelo omejene in neustrezne. Najbolj prizadeti so seveda tisti ljudje, ki nimajo lastnih prevoznih sredstev, kot so starejše osebe, gospodinjje in dijaki.

Razumljivo je, da je nepričakovani ukrep imenovanega podjetja povzročil precejšnje težave pri prebivalstvu, ki ni moglo ostati brezbrizno. Tako so na primer samo v Mačkovljah zbrali 247 podpisov z zahtevo, da podjetje spet uvede vsaj nekatere od ukinjenih voženj, ter jih izročili občini v Dolini, da jih posreduje pristojnim krogom. O tem problemu se je razpravljalo tudi na zadnji seji dolinskega občinskega sveta, ki je bila dne 15. t.m. Svetovalec Tul od Slovenske skupnosti je s tem v zvezi naslovil na občinski od-

bor pismeno vprašanje, v katerem vprašuje, kdaj bo tržaška občina oziroma ACEGAT prevzel še preostale proge podjetja SAP, kakor je bilo rečeno meseca julija lani, ko je sklenila poobčiniti prvih sedem prog podjetja SAP.

Zupan Lovriha je v odgovoru pojasnil, da lastnik podjetja SAP inž. Sergas noče nič slišati o preklicu ukrepa. Raje vidi, da mu odvzamejo dovoljenje. Svoje posredovanje je obljubil tudi deželni odbornik za prevoze Varisco.

Medtem se je zvedelo, da se za zadevo zanima tudi tržaška občina, ki napoveduje, da bo mogoče celoten problem javnih prevozov med mestom in okoliškimi kraji rešiti šele tedaj, ko bo prišlo do ustanovitve zadevnega konzorcija med več občinami. Zgleda, da bo do tega lahko prišlo še v tem letu v okviru preureditve podjetja ACEGAT.

Egidij Vršaj

Davčna reforma in IVA

»Sto načinov, kako ne plačam davkov!« To bi bila knjiga, ki bi šla v prodajo. Sam bivši finančni minister Preti, po katerem so krstili davčno reformo v Italiji, je v parlamentu dejal, da je 12 načinov zgolj za »beg kapitalov« v tujino. Šest najbolj običajnih je naštel, a ostale je zamolčal, češ da noče pohujševati davkoplačevalcev.

Za danes se zadovoljimo z razpravo o osnovah novega italijanskega davčnega sistema, da po eni strani ne bomo plačevali preveč in da se po drugi strani ne bomo izpostavljali sankcijam. Poznanje sistemskih osnov naj sleherniku olajša proučevanje podrobnosti in številnih dodatkov, katere pristojne oblasti objavljajo zlasti v davčni zakonodaji.

Zakaj davčna reforma

Gospodarski in socialni razvoj je tudi v Italiji prinesel nujnost za poenostavitev in modernizacijo davčnega sistema; poleg tega mora Italija izpolniti obveznosti, katere ima kot članica Evropske gospodarske skupnosti.

Pred reformo je bilo v Italiji samo neposrednih davkov 20 ter posrednih davkov okrog 200. Lani je pred pristojnimi komisijami ležalo samo glede registrskega davka kak milijon davčnih sporov.

Zakon s pooblastili parlamenta vladi (legge delega) št. 825 z dne 9. oktobra 1971, objavljen v Uradnem listu dne 16. oktobra 1971, vsebuje naslednje programske smernice za davčno reformo:

1. zamenjava velikega števila dosedanjih davkov z omejenim številom novih davkov;
2. preureditev nekaterih davkov, ki ostanejo v veljavi;
3. prilagoditev in spopolnitev predpisov o ugotavljanju in izterjevanju davkov, o sankcijah ter o davčnih sporih;
4. reorganizacija davčne uprave;
5. reorganizacija krajevnih financ.

Vlada mora izvesti davčno reformo z delegiranimi odloki (decreti delegati), ki ne potrebujejo potrditve parlamenta. Tako je 1. januarja

1973 pričela veljati *reforma posrednih davkov* (imposte indirette) in 1. januarja 1974 bo stopila v veljavo *reforma neposrednih davkov* (imposte dirette). Trije novi neposredni davki na dohodke bodo zamenjali 13 dosedanjih davkov in samo davek na dodatno vrednost IVA je odpravil preko 20 preteklih posrednih davkov in taks.

Reforma uvaja dva nova neposredna davka: davek na dohodke *fizičnih oseb* (imposta sul reddito delle persone fisiche) ter davek na dohodke *pravničnih oseb* (imposta sul reddito delle persone giuridiche). Prvi davek odpravlja zemljiške davke (imposta sul reddito dominicale, imposta sui redditi agrari), zgradarino (imposta sul reddito dei fabbricati), dohodnino (ricchezza mobile), dopolnilni davek (imposta complementare), družinski davek (imposta comunale di famiglia) ter razne dodatne davke n. pr. ECA in Pro-Calabria.

In z drugim davkom so ukinjeni: davek na trgovske družbe (imposta sulle società), davek na obveznice (imposta sulle obbligazioni) in dohodnina za trgovske družbe (imposta di ricchezza mobile sul reddito delle società).

IVA ali davek na dodatno vrednost je zamenjal zlasti naslednje *posredne davke*: prometni davek IGE (imposta generale sull'entrata), proizvodni davek (imposta di fabbricazione) ter trošarine (imposte comunali di consumo).

Omenjeni trije novi davki so *državni*. K tem je treba dodati dva nova *krajevna davka*: krajevni davek na dohodke ali ILOR (imposta locale sui redditi) in občinski davek na povečanje vrednosti nepremičnin ali INVIM (imposta comunale incremento valore degli immobili).

Kot že rečeno, so bile ukinjene številne *krajevne dajatve* (tributi locali) in predvsem: občinske trošarine, družinski davek, davek na povečanje vrednosti zemljišč (imposta sull'incremento di valore delle aree fabbricabili), prispevki za izjeme (contributi di miglioria) ter I.C.A.P. (imposta comunale sulle industrie, commerci, arti, professioni).

Konkretno delegiranimi ostane več različnih davkov sicer preurejenih in posodobljenih: n. pr. registrski davek (imposte di registro), dedni davek (imposte sulle successioni), kolek (imposte di bollo), hipoteke (imposte ipotecarie).

2. drugi pa se nanaša na vse ostale dohodke, ki ne izhajajo iz delovnega razmerja in zdaj spadajo v kategorije A, B in C/1. To so:

- a) *kategorija A*: dohodki od kapitalov, nagrade pri loterijskih posojilih ter dobitki pri loterijah, nagradnih natečajih, igrah in stavah;
- b) *kategorija B*: dohodki podjetij (trgovin, industrij in velikih kot podjetja organiziranih kmetij), to je mešani dohodki kapitala in

dela s presežkom prvega proizvodnega činitelja nad drugim;

- c) *kategorija C/1*: dohodki od avtonomnega dela fizičnih oseb (obrniki, mali trgovci — piccoli imprenditori, svobodni poklici); mala podjetja so tudi po reformi tista, ki so organizirana in obratujejo večinoma z delom davkoplačevalca in njegove družine.

Praktično bo ta razdelitev prišla do izraza s tem, da bo dohodke iz delovnega razmerja bremenil *samo davek na dohodke fizičnih oseb, ne pa tudi ILOR*. Le če bodo imetniki dohodkov iz delovnega razmerja dobivali še druge dohodke, n. pr. dobiček od delnic, najemnine od stanovanja, obresti od posojila ali podobno, bodo ostali dohodki obdavčeni z ILOR-jem, katerega alikvota ali davčne stopnje bodo šle od 8,90 odst. do 14,70 odst.

Po dosedanjih poluradnih poročilih bo treba *letno prijavo dohodkov* tudi v bodoče predložiti, čeprav bo delodajalec že pri plači odtrgal celotni davek na dohodke iz delovnega razmerja. Seveda bo treba v prijavi dodatni še ostale pravkar omenjene dohodke, zaradi katerih se bo davčna stopnja povečala ter jo bo neposredno izračunal finančni urad.

Kot doslej, bodo torej oproščeni letne prijave samo imetniki dohodkov, ki so oproščeni davka.

Računajo, da bodo imetniki zgolj dohodkov iz delovnega razmerja (uslužbenci in upokojenici) plačevali po reformi manjše davke kot po sedanjem sistemu.

Davčne stopnje in primeri

Davčne stopnje ali alikvota ter davki brez odbitkov bodo naslednji:

Letni dohodek	%	davek
do 2 milijona lir	10	200.000 lir
2-3 milijoni lir	13	330.000 »
3-4 milijoni lir	16	490.000 »
4-5 milijonov lir	19	680.000 »
5-6 milijonov lir	22	900.000 »
6-7 milijonov lir	25	1.150.000 »
7-8 milijonov lir	27	1.420.000 »
8-9 milijonov lir	29	1.710.000 »
9-10 milijonov lir	31	2.020.000 »
10-25 milijonov lir	38	7.320.000 »
30-40 milijonov lir	42	13.520.000 »
40-50 milijonov lir	44	17.920.000 »
50-60 milijonov lir	46	22.520.000 »
60-80 milijonov lir	48	32.120.000 »
80-100 milijonov lir	50	42.120.000 »
100-125 milijonov lir	52	55.120.000 »
150-500 milijonov lir	70	257.120.000 »
preko 500 milijonov	72	

Reforma neposrednih davkov

Omenili smo, da bo ta reforma stopila v veljavo 1. januarja 1974. Za zdaj je izdan samo zakon s pooblastili ter mora vlada še sestaviti delegirane odloke. Ker pa vlada ne more kršiti pooblastil, bo bistvo reforme naslednje:

Ena najvažnejših novosti je dejstvo, da so neposredni davki razdeljeni na dva dela:

1. prvi se tiče *dohodkov iz delovnega razmerja* (crediti di lavoro subordinato), ki so po sedanjem sistemu vključeni v kategorijo C/2 dohodnino (ricchezza mobile);

Uslužbenec (samski)

letni dohodek 2.500.000 lir
kosmati davek 265.000 »

odbitki:

splošni odbitek 36.000 lir
odbitek za uslužbenca 36.000 »

odbitek za osebne stroške uslužbenec 12.000 »

84.000 lir 84.000 »

čisti davek 181.000 lir

Uslužbenec (z ženo in dvema otrokoma)

letni dohodek 2.500.000 lir
kosmati davek 265.000 »

odbitki:

za uslužbenca 84.000 lir

za družino:

za ženo 36.000 »
za dva otroke 22.000 »

142.000 lir 142.000 »

čisti davek 123.000 lir

Uslužbenec (z zaposleno ženo in dvema otrokoma)

letni dohodek:

mož 2.000.000 lir
žena 1.600.000 » 3.600.000 »

kosmati davek:

mož (10%) 200.000 »
žena (10%) 160.000 » 360.000 »

odbitki:

za moža (uslužbenec) 80.000 »
za ženo (uslužbenko) 84.000 »
za dva otroke 22.000 »

190.000 lir 190.000 »

čisti davek 170.000 lir

Odbitki za družinske člane, katere vzdržuje davkoplačevalec, so namreč tile:

družinski člani	odbitki
1. prvi	7.000 lir
2. (drugi)	15.000 »
3. (tretji)	25.000 »
4. (četrti)	35.000 »
5. (peti)	65.000 »
6. (šesti)	100.000 »
7. (sedmi)	150.000 »
8. (osmi)	250.000 »

Za vsakega družinskega člana preko osmega znaša odbitek 120 tisoč lir. Za ženo se odbije 36.000 lir in če nje ni, velja ta znesek za prvega otroka.

ILOR

Krajevni davek ILOR bremeni — kot rečeno — dohodke dosedanjih dohodninskih kategorij A, B in C/1. Te kategorije pa morajo plačati tudi davek na dohodke fizičnih oseb. Davčna stopnja ILOR-ja niha v skladu z odločitvami občin v mejah od 8,90 odst. do 14,70

odst. Tudi ta davek bo pobirala država ter ga bo razdeljevala med krajevne javne ustanove občine, pokrajine, dežele, trgovinske zbornice, turistične ustanove).

Mala podjetja (obrniki, mali trgovci) ter na splošno davkoplačevalci z manjšimi dohodki (n.pr. del pripadnikov svobodnih poklicev) bodo uživali posebne olajšave.

Vzemimo primer malega podjetnika (z ženo in tremi otroki, letni dohodek 5.000.000 lir), kako plača davek na dohodke fizičnih oseb in ILOR.

letni čisti dohodek 5.000.000 lir
ILOR 367.500 »

(odbitek za malega davkoplačevalca znaša 50 odst. in sicer najmanj 2.500.000 lir in največ 7.500.000 lir; 14,70 odst. na 2.500.000 lir pa znaša 367.500 lir)

Davek na dohodke fizičnih oseb

Od dohodka 5.000.000 lir se odšteje ILOR 367.500 lir, kar da obdavčljivo vsoto 4.632.500 lir. Na to vsoto je treba plačati:

10 odst. do 2.000.000 lir 200.000 lir
13 odst. na 3.000.000 130.000 »
16 odst. na 4.000.000 160.000 »
19 odst. na ostalih 632.500 120.175 »

610.175 lir

Skupaj neposredni davki 997.675 lir

Odbitki

splošni odbitek 36.000 lir
(za vse davkoplačev.)
odbitek za ženo 36.000 »
odbitki za tri otroke 47.000 »
(7.000 + 15.000 + 25.000)

119.000 lir

Plačani davki

(977.675 — 119.000) 858.675 lir

Trgovske družbe

Te bodo plačevale davek na dohodke pravnih oseb, za katerega znaša alikvota 25 odst.; k slednji je treba dodati še ILOR (14,70 odst.), kar skupno da davčno stopnjo 39,70 odst.

Reforma posrednih davkov

Zaradi obširnosti snovi se moramo omejiti le na najvažnejšo dajatev, to je na davek na dodatno vrednost ali IVA (imposta sul valore aggiunto).

Zadevne predpise vsebuje predsedniški odlok št. 633 z dne 26. oktobra 1972, objavljen v prilogi k Uradnemu listu 292/1972. Odlok je razdeljen na sedem naslovov, ki imajo skupno 94 členov. Naslovi so naslednji:

- I. Splošni predpisi (členi 1-20)
- II. Obveznosti davkoplačevalcev (21-40)
- III. Sankcije (41-50)
- IV. Ugotavljanje in izterjevanje davka (51-66)
- V. Uvoz (67-70)
- VI. Razni predpisi (71-75)
- VII. Prehodni in končni predpisi (76-94).

Podrobno bomo obdelali najvažnejši naslov, to je naslov II. o obveznostih davkoplačevalcev ter osnove I. naslova (splošni predpisi).

Splošni predpisi

IVA je — kot rečeno — davek na dodatno vrednost ali nekumulativni davek, kar pomeni, da ob vsaki preprodaji blaga zadene samo razliko v vrednosti. Po drugi strani je bil prometni davek IGE kumulativna dajatev, ker je ob preprodaji obremenil celotno vrednost ali ceno blaga, vstevši dajatev plačane pri prejšnjih prenosih. Prednost novega sistema (IVA) pred stari sistemom (IGE) je razvidna iz spodnjih razpredelnice (za preprostejši račun vzemimo enako alikvoto 10 odst.):

Naraščanje vrednosti blaga *Davek ob vsaki preprodaji alikvota 10 odst.*

I G E	
1.000	100
2.000	200
3.000	300
4.000	400

Realna alikvota 25 odst. 1.000

I V A

Naraščanje vrednosti blaga *Davek ob vsaki preprodaji Alikvota 10 odst.*

1.000	100
2.000	100 (200-100)
3.000	100 (300-200)
4.000	100 (400-300)

Realna alikvota 10 odst. 400

IVA je torej davek na dodatno vrednost in kaj je dodatna vrednost? Pri tem nam priskočijo na pomoč sami Združeni narodi, ki so podali zadevno definicijo v navodilih za sestavljanje statistik o gospodarskem položaju držav članic.

»Dodatna vrednost — pravi omenjena definicija — je vrednost blaga in storitev, proizvedenih v podjetju, zmanjšana tako za vrednost po tekočih cenah blaga in storitev, katere je podjetje kupilo od drugih za uporabo v proizvodnem postopku, kot za stroške za ohranitev nedotaknjenosti kapitala podjetja.«

Člen 1 predsedniškega odloka št. 633 pravi, da IVA zadene prodaje in storitve v okviru obratovanja podjetja ter storitve svobodnih poklicev podjetjem. Z IVO je nadalje obremenjen vsak uvoz, čeprav je oproščen carine. Izjema so samo ladje (razen športnih) ter letala državnih ustanov in letalskih družb. Opozoriti je treba — kot je razvidno iz člena 2 — da IVA velja tudi za blago, ki je namenjeno osebni ali družinski potrošnji podjetnika.

Člen 10 navaja storitve, ki so oproščene IVE. Omenimo naj zlasti oprostitev za stanovanjske najemnine ter za storitve kmetom s kmetijskimi stroji. Po 9. členu pa je oproščen davka na dodatno vrednost izvoz.

Kljub raznim nasprotnim trditvam, je sistem IVA ugodnejši za izvoznike kot sistem IGE in to iz dveh razlogov:

1. IVA izvaja popolno davčno oprostitev za izvoženo blago ter odpravlja zgolj forfe tar na povračila, ki so veljala za IGE.

Po novem sistemu izvozniki takoj realizirajo svoj davčni kredit, ker odtrgajo IVO plačano pri nakupih blaga in storitev za izvoz od IVE pri prodajah v notranjosti države.

2. Suspendiranje plačila IVE ob prodaji blaga in storitev običajnim izvoznikom. Tako podjetnikom, ki se ukvarjajo večinoma ali samo z izvozom, ni treba čakati na povračilo IVE, katero bi morali zahtevati ob letni prijavi poslova vsako leto pred koncem februarja.

Za običajnega izvoznika — čigar več kot 40 odst. letnih poslov odpade na izvoz — se je treba prijaviti pri finančnem ministrstvu.

Računanje IVE

Za davek na dodatno vrednost so določene tri alikvote:

normalna 12%

znižana
(za nujne potrebščine) 6%

povečana
(za luksuzne predmete) 18%.

Obdavčljiva osnova (base imponibile) za prodajo blaga in storitev je vrednost, na katero se aplicira alikvota. Dana je s ceno blaga in storitev, všteti vse stroške (embalaža, prevoz itd.), čeprav so zaračunani na ločenih listinah.

V obdavčljivo osnovo pa ne spadajo: obresti na fakturi, če obrestna mera ne presega za tri točke legalne, anticipirane vsote, IVA na fakturi ter cena embalaže, če je to treba vrniti.

Kako torej apliciramo alikvoto na obdavčljivo osnovo?

Primer enotne alikvote 12%

nakup: blago 7.000 lir, IVA 12% = 840 lir (se plača dobavitelju)

prodaja: blago 10.000 lir, IVA 12 = 1.200 lir

razlika spodnja in gornja IVA = 1.200 — 840 = 360 lir (se plača Uradu IVA)

končna cena blaga:

10.000 + 840 + 360 = 11.200 lir (plača potrošnik).

Primer različnih alikvot 6% in 12%

nakup: blago 7.000 lir, IVA 6% = 420 lir

prodaja: blago 10.000 lir, IVA 12% = 1.200 lir

razlika spodnja in gornja IVA = 1.200 — 420 = 780 lir

končna cena blaga: 10.000 + 420 + 780 = 11.200 lir.

Slednji primer n.pr. velja za predelovalna podjetja, ki kupujejo surovine po znižani ali-

kvoti ter prodajajo končne izdelke po normalni alikvoti. Pri prodaji pa predvidena alikvota — in to je ena izmed učinkovitosti novega davčnega sistema — tudi nadoknadi morebitna znižanja ali davčne utajitve v teku proizvodno-razdeljevalnega procesa, ker vidimo, da je končna cena blaga v obeh gornjih primerih enaka: 11.200 lir.

Primer celotnega proizvodno-razdeljevalnega procesa

Prodaja industrijec	veletrgovcu	
blago	1.000.000	lir
IVA 12%	120.000	»
	<hr/>	
	1.120.000	lir

Prodaja veletrgovca	trgovcu na drobno	
blago	1.500.000	lir
IVA 12%	180.000	»
	<hr/>	
	1.680.000	lir

Prodaja trgovca na drobno	potrošnikom	
blago	2.000.000	lir
IVA 12%	240.000	»
	<hr/>	
	2.240.000	lir

Plačilo davka Uradu IVA

Veletrgovca: spodnja IVA — gornja IVA = 180.000 — 120.000 = 60.000 lir

Trgovca na drobno: spodnja IVA — gornja IVA = 240.000 — 180.000 = 60.000 lir.

Iz tega se ponovno vidi, kako IVA kot nekulativni davek obremeni samo enkrat končno vrednost blaga. Urad IVA bi v gornjem primeru prejel 120.000 + 60.000 + 60.000 = 240.000 lir, kar pa je enako alikvoti 12% na končno ceno blaga v znesku 2.000.000 lir.

Dodajmo še en račun in sicer za amortizacijo. Za spodbujanje proizvodnje in preprečnje dvojnega obdavčenja je bil sprejet predpis, po katerem je dovoljen takojšen odtrgljaj (deduzione) vse IVE pri nakupu investicijskih sredstev, to je pri prijavi, ki se nanaša na mesec nakupa.

Primer brez odtrgljaja IVE z 12%:

(amortizacija stroja 1.000.000 lir v petih letih)

Leto	Vredn. stroja	Amortiz.	Preost. vrednost
1	1.120.000	224.000	896.000
2	896.000	224.000	672.000
3	672.000	224.000	448.000
4	448.000	224.000	224.000
5	224.000	224.000	—
	<hr/>		
	1.120.000		

Isti primer z odtrgljajem

Leto	Vredn. stroja	Amortiz.	Preost. vrednost
1	1.000.000	200.000	800.000
2	800.000	200.000	600.000
3	600.000	200.000	400.000
4	400.000	200.000	200.000
5	200.000	200.000	—
	<hr/>		
	1.000.000		

Knjigovodske obveznosti

Te obveznosti so: *fakture, knjiga nabav* (registro degli acquisti), *knjiga prodaj na drobno ali iztržkov* (registro delle vendite ali registro dei corrispettivi), mesečna ali trimesečna *prijava* ter letna *prijava poslov* (dichiarazioni mensili, trimestrali, annuali).

Knjigovodske obveznosti davčnih zavezanecov so odvisna od *poslovnega prometa* (volume d'affari) v prejšnjem letu. Po poslovnem prometu se namreč računa IVA. Za letni poslovni promet se smatra celotno vrednost prodaj blaga in storitev.

Tako bo osnova za IVO v letu 1973 določena po naslednjih kriterijih:

1. za nava podjetja po domnevnem poslovnem prometu;
2. za že obratujoča podjetja na podlagi prodajnih faktur (IGE) iz leta 1972;
3. za trgovce na drobno, za obrtnike ter za javne lokale s prodajo živil in pijač (razen restavracij, gostiln in podobnih obratov) na podlagi vrednosti nabav v letu 1972 s povečanjem te vrednosti za 50 odst.;
4. za svobodne poklice na podlagi davčnih predprijemov ter prijav dohodkov;
5. za restavracije, gostilne in podobne obrate, za potniško prevozno službo ter za druge dejavnosti, katerih člen 81 predsedniškega odloka št. 633 ne omenja izrecno, na podlagi računovodskih rezultatov ter vseh drugih dokaznih elementov.

Poslovni promet izpod 5.000.000 in nad 80.000.000

Vse omenjene knjigovodske obveznosti skupaj s plačevanjem IVE imajo podjetja z letnim poslovnim prometom nad 80 milijonov lir, medtem ko je oproščen teh obveznosti in plačevanja IVE podjetnik z letnim poslovnim prometom izpod 5 milijonov lir.

Pač pa mora «podjetnik izpod 5 milijonov» hraniti *fakture* dobaviteljev in carinska potrdila ter jih progresivno in kronološko oštevilčiti. Če je med letom presežena vsota 5 milijonov, prenehajo olajšave glede faktur in knjig z mesecem, ki sledi dnevno, ko je bila presežena omenjena vsota. Podjetnik mora nato predložiti prijavo vseh prodaj od začetka leta, IVO plača: ali z enim zneskom v roku določenim za letno prijavo ali v štirih trimesečnih obrokih.

Poslovni promet 5-21 milijonov Forfetarji

Podjetnik, katerega letni poslovni promet znaša več kot 5 in manj kot 21 milijonov lir, spada pod *poenostavljeni davčni režim* ter ima naslednje olajšave:

1. za prodaje ni dolžan izdajati faktur, razen če jo klient izrecno zahteva; pač pa je faktura obvezna za prodajo nepremičnin.

2. vrednost prodaj oziroma obdavčljiva vsota je določena samo na podlagi dejanskega inkasa ter se torej ne štejejo krediti; prodaje nepremičnin pa se smatrajo kot inkaso.

Ta podjetnik mora imeti knjigo nabav in knjigo iztržkov ter mora predložiti trimesečne in letne prijave poslov. V prijavah mora namestičnih zadoščajo tudi ob poslovnem prometu vesti tudi kredite. Trimesečne prijave namesto med 21 in 80 milijoni.

Podjetniki s prometom med 5 in 21 milijoni se lahko odločijo za *forfetarno plačevanje IVE*. Forfetar plača pristojnemu uradu samo 50% IVE, katero je zaračunal klientom, apo drugi strani ne odšteje IVE plačane dobaviteljem. Ob letni prijavi ima pravico še do posebnih navzdol progresivnih odbitkov, tako da v bližini 5 milijonov letnega prometa skoraj ne plača IVE, medtem po se odbitki v bližini 21 milijonov približujejo ničli.

Izračunati je mogoče, da se podjetniku *splača* forfetarni režim ob letnem prometu izpod 9 milijonov lir, ko prodaja za 100 blago, ki ga povprečno stane 70; preprosto povedano se odločimo za forfet, če je spodnja IVA dosti večja od gornje: n.pr. običajno pri obrtnikih.

Forfetarji morajo predložiti letno prijavo do 31. januarja, medtem ko za druge davčne zavezance zapade ta rok. 28. februarja.

Fakture, knjižbe in prijave

Faktura

Vsaka faktura mora vsebovati ime ter naslov kupca in prodajalca; kakovost, količino in vrednost prodanega blaga; alikvoto in znesek davka; če so alikvote različne, morajo biti prodaje ločene po alikvotah.

Faktura mora biti izdana v dveh izvodih; en izvod je treba poslati kupcu v 30 dneh od prodaje ali od zadnjega dneva tedna, če so operacije fakturirane tedensko.

Trgovci na drobno morajo fakturo v 15 dneh po prejemu progresivno oštevilčiti ter jo vknjižiti; iz vknjižbe morajo biti razvidni znesek fakture, ime dobavitelja, obdavčljiva vsota ter davek ločeno po alikvotah. Za fakture oproščene davka je treba navesti razlog oprostivte.

Knjižbe

V knjigo nabav je treba — kot rečeno — v 15 dneh po prejemu vpisati fakture. Knjižiti moramo tudi *avtofakture* ob nakupih blaga pri podjetnikih izpod 5 milijonov prometa, ki so oproščeni IVE; plačani znesek je treba razdeliti v obdavčljivo vsoto in davek. Morebitni nakupi pri zasebnikih (ki niso podjetniki) niso podvrženi IVI ter jih ni treba knjižiti.

V knjigo faktur (prodaj na debelo) je treba vnesti prodajne fakture v 15 dneh po njihovi izdaji. Omenili smo že, da je treba prodaje ločiti po alikvotah.

Za trgovce na drobno (preko 5 milijonov letnega prometa) je obvezna knjiga iztržkov (registro dei corrispettivi), ne pa knjiga faktur. Vanjo vsak dan vpišejo dnevni iztržek od prodaj, všteti morebitne fakture, katere so klienti izrecno zahtevali. Dejansko bi morale biti prodaje knjižene po alikvotah, a finančno ministrstvo lahko te davčne zavezance oprosti omenjenega razlikovanja ter določi, da so pro-

daje razdeljene po alikvotah v sorazmerju z nabavami. Knjižiti je treba tudi trgovske operacije oproščene davka.

Prijave

Mesečno oziroma trimesečno prijavo je treba predložiti po predpisanih obrazcih ter navesti za omenjeno obdobje nabave in prodaje ter IVO po alikvotah. Od spodnje IVE (razvidne iz knjige prodaj) se odšteje gornjo IVO (po knjigi nabav) ter se ob predložitvi prijave plača razliko med obema Uradu za IVO. Davek je mogoče plačati ali neposredno uradu v gotovini ali z neprenosnimi krožnimi čeki, če prijave pošljemo priporočeno po pošti.

Prijavo je treba predložiti tudi, če slučajno v določenem obdobju ni bilo obdavčljivih operacij.

Trgovci na drobno, ki beležijo v knjigo iztržkov kosmate dnevne zneske prodaj brez izločitve IVE, morajo ob trimesečni prijavi celotno prodajno vsoto razdeliti v obdavčljivi znesek in spodnjo IVO. Za ta namen uporabimo posebne koeficiente, ki znašajo 5.65 za alikvoto 6 odst., 10.70 za alikvoto 12 odst. ter 15.25 za alikvoto 18 odst.

Za računanje so koristne posebne tabele, katere je mogoče kupiti v knjigarnah.

Primer:

trimesečna prodaja blaga za 10 milijonov lir po enotni alikvoti 12%.

$$10.000.000 \times 10,70 = 1.070.000$$

$$10.000.000,000 - 1.070.000 = 8.930.000 \text{ (obdavčljiva vsota)}$$

$$8.930.000 \times 12\% = 1.071.000 \text{ (spodnja IVA)}.$$

Tudi letno prijavo je treba napraviti po uradnem obrazcu. Priložiti je treba seznam klientov, a ta predpis ne velja za trgovce na drobno.

Do 31. decembra 1973 je čas, da se zahteva odbitje že plačanega davka IGE za investicije in blago v zalogah.

Prva prijava

»Vsak prvi korak je težak!« tolaži tudi financa davčne zavezance, ki se pripravljajo, da prvič prijavijo oziroma plačajo IVO pred 28. februarjem 1973 (mesečna prijava) ali pred 30. aprilom 1973 (trimesečna prijava).

Skupaj s prvo prijavo bo treba na posebnem obrazcu izročiti izjavo o obstoju podjetja (dichiarazione di esistenza di attività). Izjava mora vsebovati: ime in sedež podjetja, rezidenco lastnika, vrste dejavnosti ter morebitne podružnice in skladišča. Obrazce za vse naštetje prijave se dobi pri uradih IVA.

Ob prvi prijavi bo končno slehernik »oštevilčen«; dobil bo »številko IVA« (numero della partita IVA).

»Srečno!«

Prihodnji mesec volitve v Franciji

Naslednji mesec, 4. in 11. marca, bodo Francozi pristopili k volilnim žaram, da si po petih letih izvolijo nov parlament. Za te volitve vlada tudi drugod po Evropi veliko zanimanje, saj sovpadajo s časom, ko je degolizem zašel v krizo, druga značilnost pa je ta, da bodo socialisti in komunisti nastopili z enotno listo in s skupnim programom.

Francoski parlament, ki so ga sedaj razpustili, so izvolili leta 1968 in je štel 487 poslancev. 280 jih je pripadalo degolistični stranki UDR, neodvisni republikanci Giscarda d'Estainga so imeli 61 zastopnikov, tretja stranka vladne koalicije, Duhamelovi centristi, pa 35. Skupno torej 376 poslancev ali 72,2 odst. To razmerje seveda ne ustreza številu glasov, ki so jih vse tri stranke vladne koalicije prejele na volitvah, namreč 46 odstotkov. Leta 1968 so socialisti in komunisti, ki so takrat nastopili ločeno, prejeli skupno 41 odst. glasov, v parlamentu pa so bili zastopani s 86 poslanci. To je posledica francoskega volilnega sistema, v katerem dokončno odloča drugi krog volitev, tako imenovana »balotaža«; v njem se potegujejo za zmago po posameznih volilnih okrožjih kandidati z največjim številom glasov, tisti šibkejši pa seveda odpadejo. Za drugi krog volitev je nadalje značilno, da vsi volilci ne glasujejo več za kandidata svoje stranke, marveč podprejo tistega, ki ima največ možnosti za zmago v določenem volilnem okrožju.

Stranke francoske vladne koalicije nekoliko skrbijo rezultati predvolilnih anket, iz katerih izhaja, da bo število glasov, oddanih zanje, padlo; dobile naj bi namreč od 35 do 40 odstotkov. Po teh predvidevanjih naj si se okrepil »kartel levice«, tako namreč imenujejo zvezo med socialisti in komunisti, ki utegne dobiti okrog 45 odstotkov glasov.

S tem pa še ni rečeno, da bo levica dobila tudi večino sedežev v parlamentu, kajti že na prejšnjih volitvah se je dogajalo, da se je v drugem krogu veliko število levičarskih glasov preusmerilo na degolističnega kandidata in ne na komunističnega, če je že prišlo do take dileme. V zadnjih dneh pa so objavili rezultate anket, ki kažejo, da bo socialistična stranka v okviru »kartela levice« verjetno rahlo prehitela komunistično: po teh podatkih naj bi za socialiste in leve radikale glasovalo 23 odst. volivcev, za komuniste pa 20 odst. Zato sklepajo, da bodo socialisti v drugem krogu volitev dobili precej več poslanskih mest kot komunisti, čemur naj bi sledila v bodočnosti okrepitev socialistične stranke, tako da bi tudi Francija dobila močno stranko po nekakšnem socialdemokratskem vzoru. Tega se zavedajo tudi komunisti, ki so v zadnjem času kljub skupnemu nastopu s socialisti zelo okrepili propagando med levo usmerjenimi volilci, ki jim priporočajo, naj oddajo glasove komunističnim kandidatom. V skrajnem primeru pa, da bi v obeh krogih volitev socialisti in komunisti dobili nad 50% glasov, je zelo verjetno, da se bodo stranke vladne koalicije skušale povezati z reformističnim gibanjem (radikali Jean-Jacquesa Schreiberja in centristi Jeana Lecanueta), ki se trenutno, tudi iz volilnih taktičnih razlogov, ofenzivno obnašajo do degolistov. Zanje predvidevajo, da bodo dobili okrog 15 odstotkov glasov.

Francija je v zadnjih štirinajstih letih, torej v obdobju degolizma, zlasti na gospodarskem področju dosegla lepe uspehe, in nekateri računajo, da bo po svojem bruto—produktu, ki je danes za 25 odst. večji od tistega v Angliji, že v štirih ali petih letih dohitela in prehitela Zahodno Nemčijo.

Kdo je zmagal v Indokini?

Danes, v četrtek, začena veljati premirje tudi v Laosu, za katero sta se dogovorila vlada in levo gibanje Pathet Lao. Boji med njima so trajali s presledki mnogo let, vendar niso bili tako zagrizeni in krvavi kot v Vietnamu. Zdaj so se domenili, da bodo ustanovili koalicijsko vlado, druge podrobnosti pa še niso znane. Premirje v Laosu je nedvomno nov uspeh Kissingerjeve diplomacije, posebno med njegovimi obiski v južnovzhodni Aziji. Zdaj se vodijo zagrizeni boji le še v Kambodži, a tudi tam baje premirje že »zori«.

Do hudih spopadov prihaja tudi še v Južnem Vietnamu, kjer baje Vietkongovci stalno kršijo premirje, po obtožbah saigonske vlade, a zgleđa, da se tudi ta ne drži točno določil premirja. Vendar pa so spopadi vse redkejši in upati je, da bo po prizadevanju vojaške komisije štirih in mednarodne nadzorne komisije premirje končno le v celoti uveljavljeno, čeprav je zdaj še krhko.

Medtem se nadaljuje tam in tudi v svetovni javnosti polemika, kdo je pravzaprav »zmagal« v Vietnamu. Levice trdijo, da so zmagali komunisti, Vietkong in Severni Vietnam ter da pomeni premirje poraz ameriškega imperiazma, medtem ko govori ameriška stran o častnem in kompromisnem miru in Sajgon o zaustavitvi komunistične agresije. Dejstvo je, da sta se obe strani v vojni zelo izčrpali in sta bili bolj ali manj prisiljeni skleniti premirje. Očitno pa je tudi, da se je v Vietnamu še enkrat pokazalo, da se skrha tudi najmočnejša sila, kot je ameriška, kadar naleti na odločen in samozavesten ter dobro organiziran odpor naroda, ki se noče vdati tujemu diktatu in sili orožja ter nima strahu pred številom in gospodarsko, vojaško ter politično premočjo nasprotnika. To je bila dobra lekcija za vse majhne narode in države, da imajo vedno možnost uspeha v svojem odporu, pa naj se zdi razmerje sil še tako neugodno zanje. Upati pa je, da se bodo iz te lekcije kaj naučile tudi Združene države in druge velike sile s Sovjetsko zvezo vred, ki ima tudi nekaj takih »Vietnamov«, kot na primer Češkoslovaško in baltske države, katere je nasilno zasedla in si jih priključila proti volji njihovih narodov leta 1940, po sklenitvi sporazuma s Hitlerjem o delitvi »interesnih sfer« v vzhodni Evropi, po katerem sta si Hitler in Stalin tudi razdelila Poljsko.

—o—

V Sloveniji in na Hrvaškem posvečajo veliko pozornost novim raziskavam o kmečkih puntih. Zadnji čas je bilo posvetovanje v Stubičkih Toplicah v Hrvaškem Zagorju, kjer so zgodovinarji razkrili razne nove ugotovitve, plod arhivskih raziskav. Tako v Sloveniji kot na Hrvaškem obhajajo letos 400-letnico slovensko-hrvaškega kmečkega punta l. 1573.

—o—

TIHA, BRIDKA RESNICA

Kako ti bo pri srcu in v vesti, ko prebereš sledeče vrstice?

Na svetu živi več kot tri milijarde ljudi. Od teh jih približno poldruga milijarda strada. Vsako leto umre na svetu ZARADI LAKOTE 40 MILIJONOV LJUDI. Tudi lani in letos.

Vsi vpijejo o socialnih krivicah, tudi ti? A kaj so storili, da jih ublažijo?

OBČINSKE ZADEVE V ŠTEVERJANU

V sredo zvečer je števerjanski občinski svet razpravljal o perečih občinskih zadevah. Razpravljal je o gradbenem pravilniku in načrtu.

Še važnejša je pa bila razprava o občinskih šolskih vprašanjih. V načrtu je gradnja nove šole s celodnevniim poukom.

Kje naj bi novo poslopje stalo, o tem so seveda mnenja različna. Ne smemo namreč pozabiti, da je v naši občini le malo ravnih zazidalnih površin. Dosti je strmih bregov, grap in kaj obdelane zemlje. Za nove zidave pa je bolj malo površine na razpolago.

O gradbenem pravilniku in zazidalnem načrtu sta občanom govorila že prejšnji teden inž. Amati in arhitekt Codellia.

Pravilno sta poudarila, da je potrebno dati možnost zidanja najprej domačinom. Potem bodo šele prišli na vrsto novi naseljenci, ki prihajajo v občino s posebnimi osebnimi nameni.

Glede šolske stavbe se govori, da bi bilo najbolj pripravno mesto v Dragi. To je lep in prisojen kraj na posestvu Tacco pred gostilno Dvor. Neroden je le strmi položaj tik nad glavno cesto v Števerjan.

BOMO PEŠAČILI?

V ponedeljek je goriški občinski svet razpravljal o proračunu mestnih podjetij za leto 1973. Vsa štiri podjetja: vodovod, plinarna, elektrarna in mestni avtobusi izkazujejo 135 milijonov primanjkljaja, to je 51 milijonov več kot lansko leto.

Najvišjo postavko za primanjkljaj prinašajo mestni prevozi. Kje tiči vzrok, je težko ugotoviti. Brez dvoma je eden tudi v nesorazmerju med povečanjem dohodkov in povišanjem uslužbenških plač.

Večina občinskih sveovalcev je bila mnenja, da bo morala dežela pomagati za kritje primanjkljaja.

Sicer se bo še zgodilo, da bodo mestni avtobusi zginili in bomo spet pešačili po mestu, kot so naši dedje.

Do tega upamo, da ne bo prišlo tako kmalu, ker bo dežela gotovo pomagala in se bo moralo tudi finančno in tehnično vodstvo mestnih podjetij preurediti.

Zato so tudi svetovalci, z izjemo komunistov in misovcev, odobrili predloženi proračun mestnih podjetij.

Na isti seji so občinski možje govorili tudi o ureditvi otroškega vrtea in o potrebni centralni kurjavi v njem.

—o—

SOLSKA STAVKA

V četrtek, 22. t.m., so tudi v Gorici stavkali profesorji vseh slovenskih srednjih šol. Šolski sindikat je napovedal stavko v sklopu splošnega stavkovnega gibanja učnega osebja v državi, ki zahteva ekonomsko in pravno staležno izboljšanje. Stavka je uspela tudi na osnovnih šolah. Uspehe pa bomo šele videli.

Tajništvo goriškega slovenskega šolskega sindikata si na vse načine prizadeva, da bi dokončno uredili še nekatera odprta vprašanja slovenskih šol in njihovega osebja, ki predstavlja pravo diskriminacijo in zapostavljanje slovenskega šolstva, čeprav se ponekod zlonamereno ali pa iz nepoučenosti govori, da so vse slovenske šole v Italiji že urejene ali pa da manjka samo korak do tega.

V resnici pa je ta korak zelo dolg in jih je več kot eden. Kar naštejmo jih nekaj.

Učbenike, pravni stalež učnega osebja, šolske stavbe, ravnateljska mesta, šole v Slovenski Benečiji. In še nekaj, na kar vedno pozabljamo: ekonomski, oziroma beraški položaj starih profesorjev naših šol, ki morajo iti v pokoj brez sleherne odpravnine in s pokojnino, nižjo od začetnega postreznika.

STAROSLOVENSKA MAŠA

V nedeljo popoldne ob 16. uri smo imeli v goriški stolnici posebno slovesnost. V čast slovanskih apostolov Cirila in Metoda se je darovala slovesna maša v staroslovenskem jeziku po bizantinskem obredu. Darovali so jo dr. Koren iz rimskega Vzhodnega zavoda, dr. Angel Kosmač in g. Jože Merkuža, kaplan slovenskega duhovnega središča v Gorici.

Staroslovenska bogoslužje je bilo izredno lepo organizirano, tako da so mu z lahkoto sledili slovenski in italijanski verniki v natlačeni stolnici.

Izredno ubrano in dovršeno je pel pomnoženi moški zbor »M. Filej« pod vodstvom Zdravka Klanjščka.

Po obredih so bili vsi udeleženci bogatejši za sveto misel o zedinjenju kristjanov.

Tudi Alpam grozi opustošenje

V zadnjih letih strokovnjaki v Zvezni republiki Nemčiji precej razpravljajo o vprašanju, kako ohraniti tipično alpsko okolje. Pri tem je prišlo do izraza stališče, po katerem ni več mogoče odlašati z uvedbo strogih zaščitnih ukrepov, kajti v nasprotnem primeru ne bo več mogoče zaustaviti opustošenja obširnih goratih predelov. Znanstveniki menijo tudi, da tozadevni programi ne bodo uspešni, če ne bodo pristopili k njihovem uresničenju na mednarodni osnovi in s sodelovanjem vseh prizadetih sosednih držav.

Kako velika je nevarnost opustošenja hribovitih predelov jasno dokazuje razvoj v najjužnejši deželi ZR Nemčije, na Bavarskem. Bavarski znanstveni inštitut za površinske in podzemeljske vode je v svojih najnovejših raziskavah ugotovil, da že v bližnji bodočnosti grozi uničenje 40 odst. gozdov. Poleg tega strokovnjake zelo skrbijo posledice vedno večjega naseljevanja v prirodno najlepših krajih, posebej še zaradi množičnega priseljevanja prebivalstva iz severnih dežel Zahodne Nemčije.

Vpliv človeške civilizacije na naravno okolje je

očiten in ga vsi priznavajo. Izvedenci se strinjajo tudi glede nujne potrebe po zakonski zaščiti naravnih lepôt, niso si pa edini v tem, kakšnim področjem naj bi v nadaljnjem razvoju posvetili največjo pozornost. Upoštevati je treba nadalje še dejstvo, da takih načrtov nikakor ni mogoče izvesti, ne da bi se ozirali na sosednje države. Znanstveniki so na kongresu v Tutzingu v Zahodni Nemčiji poudarili nujnost zbiranja podatkov o ekološkem razvoju v Alpah, na osnovi teh pa bi izdelali obširnejšo študijo. Ko bi opravili to delo, bi lahko začeli na mednarodni ravni izvajati učinkovite ukrepe za zaščito alpskega sveta. Na omenjenem zborovanju so tudi predlagali ustanovitev znanstvenega inštituta za varstvo Alp, ki naj bi deloval na področju Švice, Francije, Italije in Nemčije.

Sociologi in geografi opozarjajo, da je nadaljnje uničevanje alpskega sveta mogoče preprečiti le z energičnimi protiukrepi. Hribovska narava kot taka nima potrebnih moči, da bi se uprla in da bi ozdravela od težkih ran, ki jih prizadeva človeška civilizacija.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

V norveških knjigarnah

Tudi Norvežani so majhen narod, četudi jih je približno še enkrat več kot Slovencev. Toda njihova življenjska energija je presenetljiva in politična svoboda, ki jo uživajo v lastni državi, jim omogoča, da svojo energijo sproščajo v urejeno in plodno ustvarjalnost. To se pozna tudi v njihovi književnosti in v vsem njihovem kulturnem življenju.

Če človek obiskuje njihove knjigarne, bodisi v prestolnici Oslu ali v manjših mestih, mu takoj pade v oči izredno število knjig, ki govorijo o norveški deželi, o zgodovini norveškega naroda, o norveški folklori, umetnosti, arhitekturi, književnosti, umetni obrti in etnografskih značilnostih — sploh o vsem, v čemer se kaže svojstveni in samostojni ustvarjalni genij norveškega ljudstva. Na stotine knjig nam govori o tem — in po veliki večini so to krasne, a ne predrage izdaje, dostopne vsakemu žepu. Mnoge teh knjig so prevedene v svetovne jezike, da so na razpolago tudi tujim turistom in potomcem norveških izseljencev, ki ne znajo več jezika svojih prednikov, a še radi obiskujejo njihovo domovino.

Verjetno le malokateri tujec zapusti Norveško ne da bi odnesel s seboj vsaj eno teh knjig. Veliko knjig o norveški zgodovini, umetnosti, folklori in drugem pa je bilo napisanih sploh samo za tužce, bodisi v angleščini, francoščini ali nemščini. Tudi slovarji in priročni učbeniki norveškega jezika so na razpolago v vseh mogočih tujih jezikih, le slovenskega še ni opaziti med njimi. Na Norveškem navadno še vedno pojmujejo srbohrvaščino kot jugoslovanshino.

Saj predstavlja srbohrvaščino kot jugoslovanshino celo radio Hamburg v svojih radijskih urah za tuje jezike. Tako je npr. razlagal v eni svojih oddaj, kaj pomenijo v »jugoslovanskem jeziku« besede čevapčiči, čorba, džuveč in podobno. V norveških knjigarnah je najti nekaj romanov, ki govorijo o življenju v Jugoslaviji in tudi nekaj potpisov, ki omenjajo Slovenijo. Tudi največkrat pišejo o življenju na jugoslovanskem jugu, v Bosni, Srbiji in Dalmaciji. Napisali so jih pisatelji, ki so se kot povabljeni gostje mudili v Jugoslaviji ali so prišli kako drugače v uradne stike z jugoslovanskimi krogi, npr. pri snemanju filma o srbskih jetnikih

v nemškem koncentracijskem taborišču na severnem Norveškem.

Poleg knjig, ki govorijo o Norveški in norveškem narodu in ki zavzemajo cele police v knjigarnah, najdemo tam seveda nešteta dela norveških in tujih pisateljev. Značilno je, da izhajajo dela norveških pisateljev tudi v žepnih izdajah in take izdaje celo prevladujejo. Zelo mnogo je pesniških zbirk, ki so po opremi preproste, žepne, a čedne, navadno nevezane. V taki obliki so izšle celo antologije norveškega pesništva iz predvojne, vojne in povojne dobe, v treh knjigah.

Veliko romanov se še vedno ukvarja, enako kot pri Slovencih, z vojno tematiko, kajti tudi pri Norvežanih je bila osvobodilna vojna zelo trda in je zahtevala precej žrtev, čeprav ne toliko kot pri Slovencih, ker ni prišlo do državljanske vojne med njimi samimi. Mnogi romani pa pišejo o življenju moderne mladine.

Veliko tudi prevajajo. Lahko se reče, da ne izide važnejša knjiga v tujini, ki bi je ne prevedli tudi v norveščino, in to ne samo pripovedna dela, ampak tudi esejistiko in politično literaturo. Tudi v tem pogledu vzbujajo Norvežani vtis velikega naroda, kljub svojem številu.

IZŠEL JE »DNEVNIK« SIMONA RUTARJA

Na prodajnem pultu v Tržaški knjigarni se je pojavila nova zanimiva knjiga, ki govori o preteklosti našega ljudstva na Primorskem — »Dnevnik« Simona Rutarja. Knjigo, ki šteje skoraj 190 strani drobnega tiska, sta izdala Narodna in študijska knjižnica in Goriški muzej, natisnila pa jo je in ji dala čedno opremo tiskarna Graphart v Trstu.

Simon Rutar si je pisal ta dnevnik kot dijak v Gorici in kot študent v Gradu v letih 1869-1874, torej pred enim stoletjem. Iz dnevnika podrobno spoznamo življenje takratnih primorskih dijakov in študentov, pa tudi splošno življenje in človeške tipe takratne Primorske, zlasti še Goriške in Tolminske, kjer je bil Rutar doma, pa tudi v raznih drugih krajih, kot npr. v Dutovljah. Ti opisi so danes zelo zanimivi in mikavni. Zato predstavlja »Dnevnik« prijetno, pa tudi poučno branje.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

FILIBERT BENEDETIČ

PRAVILA IGRE

Drama upanja ali kakor se to vzame

V torek, 27. t.m., ob 15.30

v četrtek, 1. marca, ob 15.30

v petek, 2. marca, ob 15.30.

Michael Gothard Christalnick in slovenska zgodovina

Avstrijski zgodovinar Karl Grossmann je odkril pred približno dvajsetimi leti v samostanski knjižnici v opatiji Sankt Florijan v Gornji Avstriji dele rokopisa pod naslovom »Historia Carinthiacae« (Koroška zgodovina), ki jo je napisal protestantski pastor Michael Gothard Christianick leta 1578. To je bila po mnenju koroškega zgodovinarja Gotberta Mora prva obsežna in tedanjemu stanju znanosti ter duha časa odgovarjajoča zgodovina Koroške. Kristalnikov rokopis so bili do tedaj popolnoma neznan, zato je pomenila njihova najdba pravo senzacijo za zgodovinsko znanost. Tembolj čudno je, da je šla ta najdba doslej skoraj neopažena mimo slovenske zgodovinske vede.

Zgodovinarji so ugotovili, da je znani koroški zgodovinar Megister kratkomalo uporabil Kristalnikov rokopis in ga izdal za svojega, le da je

ponekod črtal in krajšal ali spreminjal izvirnik, Kristalnika pa v naslovu svojega dela prikazal samo kot enega izmed zbirateljev zgodovinskega gradiva zase. Zdaj se je izkazalo, da je bil Megister plagiator. Le tu pa tam je dodal kaj izvirnega, na primer kar zadeva ustoličevanje karantanskih knezov na knežjem kamnu. A še to so mu pravzaprav vsilili koroški deželni stanovci, ki so trdno vztrajali pri deželnih predpravicah, ki so izhajale iz tistega ustoličenja po slovenskem obredu in v slovenskem jeziku. Kristalnik, ki je bil doma prav odnekod z Gosposvetskega polja, namreč ni nič več vedel o knežjem kamnu. Obširno pa je v svoji »Koroški zgodovini« poudaril pomen Slovencev, ki jih imenuje »Windische«, saj je napisal svojo zgodovino v nemščini. Natančno opisuje dogajanje v času slovenskih knezov v Karantaniji in njihove številne boje z Bavarci, Franki, Avari in Langobardi ter boje med kristjani in pogani; pri tem opisuje podrobnosti, ki jih je dodal bodisi iz svoje fantazije, ali pa je zajemal iz takrat še žive ljudske tradicije. Iz vse njegove zgodovine je razvidno, da je pojmoval Koroško kot nadaljevanje srednjeveške slovensko - karantanske države in videl prav v tej temelj koroške deželne samostojnosti in posebnosti, ter da je pojmoval Koroško, Kranjsko in Štajersko kot etnično posebno telo v tedanji avstrijski državi, prav na temelju skupnega slovenskega izvora njihovega prebivavstva, čeprav si sicer o etničnih vprašanjih ni bil čisto na jasnem, kar je pač odgovarjalo stanju tedanje znanosti.

—o—

RODETOVA PREDAVANJA

Urednik revije »Znamenje« dr. Franc Rode je imel pretekla dva tedna v Marijinem domu v Trstu dve zanimivi predavanja pod naslovom »Moderna znanost in bivanje Boga« in »Panteistični in materialistični poskus rešitve problema, ki ga stavi obstoj vesolja«. Jutri, v petek, 23. februarja, pa bo predaval o temi »Vzroki modernega ateizma«. Predavanje se bo začelo ob 20. uri.

Tretja številka »Literarnih vaj«

Nova, tretja številka »Literarnih vaj«, ki je izšla te dni, je vsebinsko zelo prikupna. Vsebuje namreč kar lepo število spisov mladih avtorjev, ki jih lahko mirne duše označimo za resnično kvalitetne, poleg tega pa so napisani tako, da jih je pravi užitek brati. To velja že za prvi spis pod naslovom »V cerkniškem taboru«, ki ga je napisala Ester Sferco s trgovskega tehničnega zavoda. Sfercovo že poznamo po nekaterih zanimivih prispevkih etnografskega značaja, tokrat pa opisuje mladinski raziskovalni tabor v Cerknici, kjer je mladina v višjih srednjih šol iz vse Slovenije, pa tudi s Koroškega in Tržaškega dobila pod vodstvom strokovnjakov nekaj osnovnih pojmov o etnologiji, krasoslovju in arheologiji.

Čudovit, z rahlo melanholijo prežet humor razodeva Magda Jevnikar s klasičnega liceja v svojem spisu »Teško je biti dekle...«. Prostor nam žal ne dopušča, da bi navedli kak odlomek iz njega, da bi si bralci lahko ustvarili predstavo o tem, kako zna Magda pisati na kakšne vrste je njen humor. (Sicer

pa imajo »Literarne vaje« na razpolago v Tržaški knjigarni!)

Tanja Čuk pa je imenitno opisala Opčine, kakor jih je videla kot otrok in kakor jih vidi danes.

Zelo poučno je brati prispevek Davorina Daneva »Mi mladi in današnji svet«, posebno pa anekdoto »Pogovor z mladimi«, v kateri odgovarjajo dijaki in dijakinja prvega razreda slovenskega učiteljskega »Anton Martin Slomšek« na razna vprašanja, kot na primer »V čem starši po tvojem kot vzgojitelji greše? Katere vrline pri domači vzgoji najbolj ceniš?« Odgovori so nadvse zanimivi, ker posegajo tudi na vsakovrstna druga področja ter izražajo sodbo tudi o našem tisku.

V številki sodelujejo z dobrimi članki, s pripovednimi prispevki ali s pesmimi še Silvia, Učiteljskičnik, ki se ni podpisal, Neva Regent, Eleonora Zupančič, Pardus, Marija Kostnapfel, Polde Okretič in še nekateri drugi. Martin Jevnikar pa ocenjuje nekaj knjig »Literarne vaje« res služijo, da bi jih brali tudi odrasli oziroma starejši, če hočejo biti blizu mladini in nočejo okosteneti v svoji miselnosti.

Sodobno kmetijstvo

Gojenje vrtnic v premičnih rastlinjakih

Kdor pride z vrtnicami v pravem času na trg, imenitno zasluži. Vprašanje je, kdaj je pravi čas in kaj je treba narediti, da bodo vrtnice obrodile, ko to želimo. Najprimernejši čas je po poplavi vrtnic iz San Rema, preden pridejo na trg vrtnice iz bližnje okolice in pa od jeseni do božiča. V ta namen silijo vrtnice nekaj časa bodisi v premičnih rastlinjakih in plastičnih tunelih, bodisi pa jih stalno gojijo v rastlinjakih, ki jih v toplih mesecih držijo odprte. Že ta podatek pove, da utegnejo biti zahteve vrtnic, namenjenih siljenju v rastlinjakih nekoliko drugačne od tistih, ki jih gojijo samo na prostem. Raziskovalne ustanove si močno prizadevajo, da bi dognale lastnosti, ki naj bi jih take vrtnice imele, oziroma da bi ugotovili, katere sorte vrtnic v tem pogledu najbolj ustrezajo.

Glede fizioloških lastnosti oziroma zahtev vrtnic pa siljenje v rastlinjakih ni moč za sedaj dosti reči, ker so raziskave v teku in so rezultati le splošnega značaja. Tako vemo, da znaša za vrtnice temperatura, pri kateri nastopa smrt organizma, med -6 in 0 st. C. temperatura pa, pri kateri se biološke funkcije zmanjšajo na minimum ali prenehajo, se suče med 8 in 12 st. C ter da znaša najprimernejša temperatura za rast vrtnic ponoči med 14 in 16, podnevi med 20 in 25 st. C. Na voljo so tudi podatki glede optimalnega deleža ogljikovega kisika (CO²) in o relativni vlagi, vendar se ti ne nanašajo na posamezne sorte in njihove specifične zahteve. Isto velja za svetlobo.

Seznam primernih vrtnic

V zadnjem času so močno pospešili raziskovanje o sortah, siljenje v rastlinjakih v tej smeri. Tako je zahodnonemško raziskovalno središče v Friesdorfu, kljub temu, da raziskovanje ni še končano, seznanilo strokovno javnost s prvim začasnim seznamom sort vrtnic, ki so najbolj primerne za siljenje v rastlinjakih. Vedeti je namreč treba, da stojijo vrtnice, razen takrat ko jih silimo, ves čas pod odprtim nebom in da so zaradi tega izpostavljene precej spremenljivim in različnim razmeram. Medtem ko so v prvem letu po siljenju premaknili rastlinjake in vrtnice le nekoliko zaščitili s slamo, so v drugem letu poskusov, zaradi velikih izgub, pustili vrtnice v rastlinjaku. Znižali so le temperaturo, ki jo bodo ponovno zvišali marca, da bodo vrtnice ponovno cvetele maja za praznike. Rastlinjak bodo premaknili le v poletni dobi. Poleti pa naj ne bi vrtnice cvetele, zato bodo potrebni določeni gojitveni posegi. Vrtnice naj bi cvetele ponovno jeseni.

Vsekakor so takšni poskusi zelo dobrodošli tudi za naše cvetličarje, ki gojijo precej vrtnic in ki dobro vedo, da nima dosti smisla prodajati vrtnic poleti, ko je za vrtnice najmanj zanimanja in ko, razumljivo, zdrknejo cene zelo nizko. Poskus je sicer omejen na premične rastlinjake, ki jih pri nas skoraj ni — nekateri uporabljajo v te namene le premične plastične tunele —, vendar utegnejo biti rezultati kljub temu zelo zanimivi. Ugotovili so namreč, da so nekatere sorte popolnoma neprimerne za pozno jesensko gojenje. To velja za sorto »Tradi-

tion«, zaradi prenizkih stebel, pa tudi za sorto »Baccara«, ki ne obrodi dovolj. Sorta »Sutters Gold« obrovi sicer v pozni jeseni zelo dobro, vendar pozneje zelo slabo in tudi cvetove slabše kakovosti. Tudi sorta »Concorde« ni dala zadovoljivih rezultatov.

Najbolje se je dosedaj izkazala sorta »Douchka«, ki prinaša posebno v jeseni zelo dobre pridelke, pa tudi »Sonia«, »Belinda«, »Roter Stern« ter »Carina«, ki je sicer že cvete — tja do decembra. Dobro kaže tudi znana po tem, da tudi na odprtem zelo dolgo nova Kordesova sorta »Anabell«, imenitno pa se obnašajo »Whisky« in »Peter Frankfeld«.

Toliko za zdaj: Sklepna sodba bo mogoča komaj prihodnje leto, ko bodo končali s poskusi. Jasno, da ti podatki niso v celoti prestavljivi na naše razmere.

Ali se splača pranje jabolk?

Znanstveniki že dolgo vedo, da svinec, ki prihaja v ozračje iz izpušnih plinov naših avtomobilov — svinec velja za nevaren možganski strup — prehaja na razna živila. In-

stitut za živilsko tehnologijo berlinske univerze je raziskoval delež svinca v jabolkih in pri tem ugotovil, da je največ svinca v lupini. Jabolka, ki so jih prali 10 minut z vodo 20 st. C so izgubila 30 odst. svinca, pri še daljšem pranju pa se je delež svinca še dodatno zmanjšal. Pranje jabolk je torej priporočljivo tudi iz tega razloga.

POČASNO NAZADOVANJE

V zadnjih treh desetletjih je število katoličanov v Združenih državah Amerike naraslo od 17 na 70 milijonov oseb. Potem se je pa naglo napredovanje ustavilo.

Opaza se upadanje katoliške dejavnosti tudi v drugih primerih. Pozna se zlasti pri manjšem obisku nedeljske maše, pri upadanju duhovniških in redovniških poklicev. Zapreti so morali tudi že nekaj katoliških župnijskih šol, ker manjkajo učitelji.

Nazadovanje je opazno tudi pri katoliškem tisku. Leta 1961 je bilo v ZDA 473 samostojnih katoliških listov. Deset let kasneje so tiskali le 364 katoliških listov in mesečnikov, in v nakladi, ki je bila za štiri in pol milijona manjša.

To počasno nazadovanje katoliškega življenja v Ameriki pripisujejo vedno hitrejšemu načinu vsega življenja v Ameriki, ki ga katoliška dejavnost ni stalno dohitevala.

Brežanke zamudile edinstveno priložnost

ODBOJKA - ŽENSKA B LIGA

BOR - BREG 3:1

Brežanke so v soboto zamudile edinstveno priložnost, da se rešijo. Proti okrnjeni postavi Bora, ki je odigrala eno svojih letošnjih najslabših tekem, so gladko klonile in s tem zmanjšale skoraj na minimum vsako upanje na obstanek v B ligi. Jurkičeve varovanke so nam prikazale zelo statično igro, ki sploh ne sodi v B ligo; le občasno smo videli posamezne akcije, ki so spravljale v zadrego obrambo Tržačank. Na drugi strani so te igrate pod povprečjem in niti odsotnost Pečarjeve, Furlaničeve, Švigeljeve in Gabrovčeve jim ni v opravičilo. Res je, da ekipa, ki je bila zasnovana predvsem na napadu, se znajde v zadregi, ko iznenada ostane kar brez dveh glavnih tolkačic, vendar smo opazili, da je Bor v zadnjem delu prvenstva precej poslabšal svojo igro in se s tem že sam izključil iz konkurence najboljših. Isto velja za Brežanke, ki so po lepi tekmi v predzadnjem kolu povsem popustile in brez odpora prepustile točki nasprotnicam. Sprizniti se torej moramo s krizo naše odbojke, ki je v nekaj letih zdrsnila s prvega mesta v deželi precej niže in resnici na ljubo ne vidimo drugega izhoda kot združitve vseh moči, da bi lahko ponovno nekaj pomenili v tem nekoč elitnem športu.

MOŠKA C LIGA

KRAS - ACEGAT 3:2

Proti zadnjemu na lestvici so Kraševci prišli ponovno do zmage, čeprav z veliko težavo. Ta tekma je bila ena najslabših, kar smo jih videli v nabrežinski telovadnici. Kaže, da rdeči še niso preboleli krize, ki jih že dolgo tare. Tokrat pa moramo obsojiti tudi obnašanje domače publike, ki je na vse načine skušala uničiti moralo svojih varovancev. Ta način navijanja smo že večkrat obsodili, tokrat pa so razne več ali manj »duhovite« pripombe na račun posameznih igralcev presegle vsako mejo. Publika se mora zavedati, da naši fantje igrajo res predvsem iz veselja, vendar tudi z velikimi žrtvami in predvsem za ugled svojih domačih barv. Naloga navijačev pa je ta, da jih bodrijo, ali pa da vsaj molčijo, ne pa da jih nesramno žalijo in jim

s tem jemljejo voljo do boja. Upajmo, da bo od slej naša publika bolj pravična in da bo s svojo prisotnostjo skušala čimbolj pomagati svoji ekipi.

ŽENSKA C LIGA

CUS PADOVA - SOKOL 3:0

Nabrežinke so zaključile prvi del prvenstva z novim porazom. Tokrat so se v Padovi srečale z najboljšo ekipo svoje skupine, ki jasno meri na B ligo. Kljub temu pa bi lahko naša dekleta igrala nekoliko bolje, saj so med tekmo zagrešila nad dvajset servisov, kar je absolutno nedopustno. Kaže, da se naše predstavnice še niso otresle treme, ki jih spremlja vse od začetka prvenstva. Prepričani smo, da so sposobne boljše igre in da bi se lahko enakovredno borile proti vsem ekipam svoje skupine. Treba jim je le nekoliko več samozavesti in zoupanja v trenerja, da bo lahko prišlo tudi do povoljnih rezultatov.

MEDDEŽELNI FINALE DEKLIC:

BREG - PRESOLANA 2:0

BREG - OLIMPIA 0:2

Najmlajša dekleta Brega, ki so zastopala našo deželno na meddeželskem finalu deklie v Padovi, so z lepo igro osvojile zaslužno drugo mesto. Na žalost so si kljub temu zapravile vstop v vsedravnino finale, to pa zato, ker so prišle v najkvalitetnejšo izločilno skupino. Jurkičeve varovanke so šle na pot brez Lovrečičeve in Trentove, kljub temu pa so popolnoma zadovoljile. Najbolj sta se izkazali mladi Meneghettijska in Sancinova, ki sta bili pravi motor ekipe. Proti dekletom iz Bergama so Dolinčanke igrate zelo bojevito in priča smo bili enakovredni igri, ki se je končala v korist naših predstavnic. Olimpia pa je še enkrat pokazala, da je v Emiliji še vedno zibelka italijanske odbojke in da so tamkajšnje ekipe za razred boljše od ostalih. Brežanke so le v začetnih udarcih zadržale pritisk nasprotnic, nato pa so morale prepustiti pobudo in zmago boljšim nasprotnicam. Vsekakor je to letošnji največji uspeh naše odbojke, na katerega smo lahko vsi ponosni zlasti v teh kritičnih trenutkih našega športa.

21

Po Conradu Richterju
prireja Olga Ratej, riše Melita Vovk-Štih.

41. Samo dvakrat sta morala v kritje. Prvič, ko sta iznenada zagledala tri bele pešce, drugič pa, ko so mimo pridirjali otovorjeni konji. Vsak zavoj koč na njihovih hrbtih je bil pozdrav od doma. »Prepričan sem, da sva na pravi poti,« je menil Polovična puščica, »taka krzna prihajajo samo z našega konca.« In tako sta neustrašno prodirala naprej, dokler se nista znašla na bregu reke Allegheny. Brez obotavljanja sta ukradla nekemu trgovcu kanu in ponoči zaveslala s tokom, ob zori pa potegnila čoln na breg in se skrila. Malo preden se je drugega dne zdanilo, sta bila že mimo trdnjave Pitt, ki je grozila z vzpetine med dve-

ma rekama. Veselo ju je pozdravilo široko korito reke Ohio. »Tako, zdaj sva v indijanskih gozdovih,« je rekel Polovična puščica, »zdaj naju ne bo nihče več zasledoval.« Zelenje je bilo tako bohotno, da se ga nista mogla do sitega nagledati. Razkustrani gozdovi so se širili v neskončnost, nedotaknjeni, kakor jih je bil ustvaril Veliki duh. Tu ni bilo jengvejskih cest z njihovimi prekletimi vozovi in živimi mejami in ogradami. Tu tudi ni bilo njihovih ur, ki bi zaslužjevale sonce. Vse na okrog je dihala zelena in modra svoboda; mogočna, tiha, vlažna in varujoča.

42. Tam, kjer so se rečice zlivale v reko, je iz gozda pogledala kdaj pa kdaj kakšna vas ali taborišče s skladišči. Dvakrat so iz takega ustja šinili tuji kanuji. Indijanci so pozdravili dečka v domači delavščini, vprašali so ju, ali je kaj novega v angleški trdnjavi. In ves čas sta imela pred seboj nakodrano, vedno širšo strugo. Ko pa se je sonce skrilo, sta zavila v strugo samotnega potoka. Previdno sta veslala nekaj časa proti toku in si iskala prostorček za noč. Obakraj potoka so se vzpenjala pod nebo mogočna drevesa, negibna kakor stražarji v špalirju. Samo vesla so sekala v to tišino. Potok je med belimi kapljami še poslednjič

pokazal svoje čisto dno, nato pa se je kar naenkrat spustila trda tema na gozd in na strugo. Dečka sta skočila v travo in se zleknila po njeni mehki. Ko sta se zjutraj predramila, se je nad njima bočil zelen baldahin tja do neba. Žarki zanosnega sonca so pobliskovali skozi listje in srebrili bistro vodo v potoku. Južni veter se je zaganjal v vodo, vendar ne jezno, ampak dobrosrčno, tako za kratek čas. »Prostorček, kakor ustvarjen za naju,« je rekel Beli sin. »Ne smeva užaliti Stvarnika in jo kar takoj popihati. Ostaniva še kak dan in uživajva.«

B
E
L
I
S
I
N